

International Conference

Security, Peace, and Sustainable Development in a Troubled World

September 12th, 2024 @AAB College
Prishtina, Republic of Kosovo

BOOK OF ABSTRACTS

Organized by: The Faculty of Public Administration,
The Faculty of Law & The Faculty of Economics
AAB College, Prishtina, Kosovo

In partnership with:

University of Southeast Europe - North Macedonia

University of Vlora "Ismail Qemali" - Albania

Keynote Speaker:

Edward P Joseph School of Advanced International Studies, Johns Hopkins University

<https://aab-edu.net/en/conference/security-peace-and-sustainable-development-in-a-troubled-world/>

International Conference

Security, Peace, and Sustainable Development in a Troubled World

September 12, 2024 @AAB College
Pristina, Republic of Kosovo

BOOK OF ABSTRACTS

Organized by: The Faculty of Public Administration, The Faculty of Law & The Faculty of Economics

AAB College, Prishtina, Kosovo

In partnership with:

University of Southeast Europe – North Macedonia

University of Vlorë "Ismail Qemali" - Albania

Keynote Speaker:

Edward P Joseph School of Advanced International Studies, Johns Hopkins University

<https://aab-edu.net/en/conference/security-peace-and-sustainable-development-in-a-troubled-world/>

SECURITY, PEACE, AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN A TROUBLED WORLD

Advertorial

Russia's aggression in Ukraine, in addition to bringing war back to Europe, has once again highlighted the impotence of UN peacekeeping and raised fear and uncertainty among Ukraine's neighboring countries, some of which are NATO members. This aggression has also demonstrated that Europe no longer fears the "Red Army," but rather the Russian nuclear threat. In addition to the violation of international law, with Russia's occupation of significant parts of a sovereign state's territory, the Russian aggression against Ukraine should be considered one of the most recent and relevant examples of the far-reaching effects of armed conflicts on global economies and financial markets (Pisera et al., 2024). Due to the Russian military actions, Western Europe imposed sanctions. However, these sanctions revealed the West's unpreparedness in securing energy resources, especially gas. The Visegrad countries (Czech Republic, Hungary, Poland, and Slovakia), deeply dependent on Russian energy, reassessed their geopolitical and energy positions (Zuk et al., 2023). Meanwhile, Germany, which had enjoyed Russian energy benefits for decades, found itself facing a situation widely perceived as a "Zeitenwende," a significant moment of distrust towards German foreign policy and security concerning Russia (Bunde, 2022).

The economy, however, faced its most significant financial crisis with a rapid increase in inflation, leading to soaring prices across all products, reduced welfare, and a higher cost of living. Russian aggression in Ukraine prompted states to adopt more aggressive geopolitical and economic strategies to safeguard their systemically important industries and reduce dependence on third countries (Goghie, 2024). This aggression has also significantly impacted the countries of the Western Balkans, despite their underdeveloped economies. Citizen welfare now carries a prohibitive cost, necessitating these countries' governments to implement stringent anti-inflationary measures to achieve financial and budgetary stability.

The administrations of European countries have played an important role in coping with the crisis caused by Russian aggression. They have been essential in implementing economic sanctions and coordinating joint responses with international partners. The Israel-Gaza war, on the other hand, has affected the conscience of students in Europe and the USA. Meanwhile, Israel is challenging the calls and decisions of the International Criminal Court (ICC), which demands the arrest of the leader of Hamas and the Prime Minister of Israel, as well as the arrest of Putin for crimes in Ukraine. Several European countries have recognized the state of Palestine, while the challenge of international

justice remains concerning when those accused of crimes will be able to appear before international justice courts.

Meanwhile, the Balkan region in Europe remains troubled, with authoritarian leader Dodik threatening the Dayton Peace Agreement and Serbia reluctant to reach an agreement with Kosovo. The United Nations General Assembly has approved a resolution declaring July 11 as the International Day of Remembrance for the Victims of Genocide in Srebrenica, thus recognizing the crimes committed by Serbs in Bosnia. Furthermore, authoritarianism is on the rise in the Western Balkans (Bieber, 2020), while Moscow continues to vie for influence in the region (Panagiotou, 2021). Serbia, the sole country in the region yet to impose sanctions on Russia for its aggression against Ukraine, has strengthened its strategic ties with Moscow. According to the Russian Council on International Affairs, the main principles of Russian foreign policy are to prevent as much as possible the expansion of NATO in the Balkans, keep the region as a bargaining chip for negotiations with Brussels, and maintain the notion of Slavic brotherhood and religious unity (Entina & Pivovarenko, 2019; Panagiotou, 2021).

The disputes in the Balkans remain unresolved. Kosovo and Serbia continue fruitless negotiations, while North Macedonia remains stagnant due to internal identity tensions concerning Bulgaria. The government and the new president of North Macedonia, emerging from the last elections, have declaratively challenged the agreements with Greece and expressed rigidity regarding the conclusion of the dispute with Bulgaria in the EU rapprochement process.

Kosovo, which is still not recognized by all EU countries, now has visa-free travel but remains far from EU integration, partly due to Serbian obstacles.

Therefore, the purpose of this conference is to bring together researchers, policymakers, and professionals from international relations, international law, economics, and related fields to analyze the challenges of security, justice, and economic sustainability in a troubled world.

In this respect, we invite those interested to submit an abstract addressing the above issues and the following topics, but not limited to them:

- International justice in a conflictual world;
- Crimes against humanity in the 21st century, challenges and specifics;
- Inflation and the difficulty of well-being after the Russian aggression;
- Challenges of sustainable economic development in the region;
- Government measures to mitigate inflation;
- The importance of budget reserves in times of crisis;
- North Macedonia amid the identity crisis, neighborhood problems, and the EU;
- Albania and Kosovo as a stability factor in the region;
- Challenges with the workforce in the Balkans after the lifting of visas;

- Disinformation and hybrid warfare;
- Emerging technologies and security implications;
- Geostrategic changes and global security;
- Dynamics of regional security;
- International Criminal Law and responsibility;
- Reconceptualization of collective security in Europe;
- Security or Justice, the prevailing relationship, as a reflection of the war in Ukraine;
- Peace negotiations and conflict resolution;
- Political dynamics and ideological changes in Europe;
- Peace and mediation in domestic and international conflicts
- Immigration policies and their impact on regional stability;
- Reform in justice systems to ensure equality and social justice;
- Security challenges cybernetic;
- Peace and security in the Balkan region;
- Reconciliation and peacebuilding after conflicts: practices and experiences of public administrations
- Public administration and the challenges of Euroscepticism in the Western Balkans

Scientific Committee

- Prof. Asst. Dr. Mentor Lecaj, AAB College, Kosovo
- Prof. Asst. Dr. Vrullim Buja, AAB College, Kosovo
- Prof. Asst. Dr. Medain Hashani, AAB College, Kosovo
- Erjon Hitaj, PhD, University of Vlora "Ismail Qemali", Albania
- Prof. Assoc. Dr. Hasan Saliu, AAB College, Kosovo
- Albana Metaj-Stojanova PhD, (docent), South East European University, North Macedonia
- Prof. Assoc. Dr. Bashkim Rrahmani, AAB College, Kosovo
- Prof. Assoc. Dr. Besime Ziberi, AAB College, Kosovo

The organizing committee

- Prof. Assoc. Dr. Hasan Saliu, AAB College, Kosovo
- Prof. Asst. Dr. Mentor Lecaj, AAB College, Kosovo
- Prof. Asst. Dr. Vrullim Buja, AAB College, Kosovo
- Prof. Asst. Dr. Medain Hashani, AAB College, Kosovo
- Albulena Brestovci, PhD Cand., AAB College, Kosovo
- Qëndresa Kukaj, PhD Cand., AAB College, Kosovo

Contents

North Macedonia: How an Identity Crisis Affects National Security

Tara Shafie.....11

Out of Gas: Rhetorical Cross-Purposes and the NordStream 2 Controversy

Brian Fehler, PhD 12

Emerging Social Media Technologies and the Implications in the Russia/Ukraine War: An Evaluation by Undergraduate Students of Select Universities in Africa

Akpan Udo Usiere et al......13

International justice in a conflictual world: crimes against humanity in the 21st century, challenges and specifics

Dr. Spiro Paço et al. 14

EU facilitated Kosovo Serbia dialogue a step towards stability or instability in the Balkans

Prof. Asoc. Dr. Bashkim Rrahmani 15

An Investigation of Hate Crimes Driven by Racial and Religious Prejudices in Urban Regions of the United States

Ph.D. Cand. Fadime Apaydin.....16

(Un)Equal treatment and participation of men and women in the labor market in North Macedonia

Fjolla Kaprolli Ismaili.....17

Gender equality in property rights: Reforming the legal framework in North Macedonia

Ass. Prof. Dr. Albana Metaj-Stojanova.....18

Enhancing NATO's Engagement with Kosovo Amid Non-Recognition Challenges

Bajram GECI 19

The Strategic Role of the Algerian Gas in Achieving European Energy Security

Dr. Chergui Abdelghani et al......20

The Role of Child Alimony in Post-Divorce: Legal Perspectives and Practical Challenges

PhD Cand. Ermonda Zogiani 21

Citizenship and legal identify of children born through surrogacy	
<i>PhD. Cand. Ana Pjetri</i>	22
The influence of Russia's invasion of Ukraine on the economic performance of the G20 members	23
<i>Shkumbin Misini et al.</i>	23
Artificial Intelligence and Human Rights	
<i>Prof. Ass. Dr. Mensut Ademi et al.</i>	24
A comparative analysis of corporate governance in Public Enterprises in Kosovo - the difference between Central and Local Public Enterprises	
<i>Donat Rexha et al.</i>	25
The Failed UN Charter: Is Rejig Possible?	
<i>Rajat Banerjee</i>	26
The Public Policies And Reform Analysis On The Health Sector In The Case Of Kosovo	
<i>Xhemazie Ibraimi et al.</i>	27
Mind game and adjustment, a strategic approach of Islam to sustain international stability	
<i>Muhammed Rashid Al Jalaly</i>	28
Albania and Kosovo as stability factor in the region	
<i>Enis Durguti</i>	29
DDR and Reparations: A Dialectic Approach to Women's Recognition in the Niger Delta Peacebuilding Processes	
<i>Olorunsola Kayode Ojo et al.</i>	30
Hiking the Ecocritical Path: Insights from Bryson’s A Walk in the Woods	
<i>Sonam Verma</i>	31
The Impact of Digitalization in Raising Managerial Performance in Schools	
<i>Valbona Krasniqi et al.</i>	32
Peace and security in the Balkan Region-Youth Willingness and Successful Cases of Contribution to Peacebuilding Process	
<i>MSc. Marime Gjoka</i>	33
Sovereignty and Geopolitical Dynamics: The Kosovo-Serbia Conflict, Energy Security, and International Law Amidst Russian Influence on Balkan Stability	

<i>Dr. E. Prema et al.</i>	34
Wealth Accumulation and Caste/Race-Based Oppression: Modern Crimes against Humanity	
<i>Kaoitharam T.R.</i>	35
Analysis of the Impact of Visa Liberalization on the Sustainability of Kosovo's Economic Growth	
<i>Besime Ziberi</i>	36
Geopolitical Shifts and Security Challenges: Analyzing the Impact of External Actors on Stability in North Macedonia	
<i>Albulena Halili, PhD</i>	37
The Impact of the Overall Price Increase in the Profitability of Small and Medium Enterprises in the Republic of Kosovo	
<i>Prof.ass.dr Kosovare Ukshini, et al.</i>	38
The Impact of Indirect Taxes on Economic Growth in the Republic of Kosovo	
<i>Msc. Albiana Deliu</i>	39
From 'Mukti Bahini' to 'Chatrader Mukto Korar Bahini': Revisiting 1971 War of Liberation from the prism of 2024 Students Quota Reforms Protests in Bangladesh	
<i>Diptangshu Dutta Gupta</i>	40
Collective Securitization in the EU: Reconceptualization of Security against Immigration	
<i>Ömer Doğukan Uslu</i>	41
Tax evasion in Republic of Kosovo and Business Environment	
<i>Korab Krasniqi</i>	42
Progresi i Administratës Publike dhe Mekanizmat e Kontrollit në Kosovë	
<i>PhD Cand. Shkodran Rexhaj et al.</i>	43
Tre marrëveshjet ndërkombëtare të Maqedonisë së Veriut si shkak për anëtarësimin në NATO dhe BE	
<i>Mr. Sc. Ali Sadiku</i>	44
Marrëdhëniet Shqipëri- Kosovë përgjatë viteve 2000	
<i>Dr. Blerina Xhelaj</i>	45
Siguria kibrenetike- Shqipëri	

<i>Dhurata Hoxha</i>	46
Roli i Administratës Publike në Promovimin e Paqes dhe Zhvillimit të Qëndrueshëm: Rasti i Republikës së Kosovës	
<i>Elsa Zyberaj</i>	47
Sfidat e parandalimit të kriminalitetit tek të miturit në sistemin penitenciar shqiptar’	
<i>PhD. Esjurda Tallushi et al</i>	48
Kosova kontribuese për paqen në regjionin e trazuar	
<i>Dr.sc. Fatmir Qollakaj</i>	49
Përparësitë e Kosovës në integrimin në struktura euroatlantike pas agresionit të Rusisë në Ukrainë	
<i>Prof. Ass. Dr. Mentor Lecaj</i>	50
Bashkëpunimi mes Kosovës dhe Shqipërisë në periudhën afatmesme në krijimin e kapaciteteve të përbashkëta ushtarake sipas konceptit “smart defence”	
<i>Remzije Morina</i>	51
Roli i Inteligjencës artificiale në menaxhimin e sigurisë dhe paqes në vendet e Ballkanit Perëndimor, me theks të veçantë në Kosovë	
<i>Prof. Asoc. Dr. Veton Vula et al</i>	52
Dezinformimi dhe lufta hibride	
<i>Dr.sc. Xhevahire Krasniqi-Podvorica</i>	53
Krimet kundër njerëzimit në shekullin 21, sfida dhe specifika	
<i>Ma. Zara Nebihu Arnaout</i>	54
Qeverisja e Mirë dhe Zhvillimi i Qëndrueshëm në Rajonet e Konfliktit: Rasti i Kosovës	
<i>PhDc. Albulena Brestovci et al.</i>	55
Lidershipi në Reformimin e Administratës Publike: Rasti i Kosovës	
<i>Prof.Ass.Dr. Vrullim Buja</i>	56
Ndikimi i marketingut digjital në mbështetjen për politikat buxhetore dhe informacionin publik në vendet në zhvillim	
<i>Etleva Namligjiu</i>	57
Roli i edukimit dhe trajnimit në zhvillimin ekonomik – rast studimi “Shteti i Kosovës”	

<i>Rrezarta Gashi</i>	58
Zhvillimi dhe zgjidhja e problemit “principal-agent” më vështrim të veçantë në bizneset e rajonit të Pejës	
<i>Fatos Turkaj</i>	59
Shqipëria dhe Kosova - Faktor të kohezionit të sigurisë dhe paqes në Europën Juglindore	
<i>Dr. Sadri Ramabaja et al.</i>	60
Ballkani Perëndimor vatër e krizave të mundshme	
<i>Prof.Ass.Dr. Ramë Buja</i>	61
Menaxhimi i arsimit të lartë në Republikën e Kosovës	
<i>Shqiponja Nallbani-Berisha</i>	62
Masat e ndërmarra të qeverive në rajon për zbutjen e pasojave të inflacionit pas agresionit rus mbi Ukrainën	
<i>Prof. Gëzim Selimi et al.</i>	63
Roli i marketingut strategjik në menaxhimin efikas të bizneseve të mesme dhe menaxhimi i çmimeve konkurruese në treg. Rast studimi: Fashion Group, Maqedoni	
64	
<i>Prof. Asoc. Dr Ali Ismajli et al.</i>	64
Transformimi i marketingut dhe rëndësia e tij gjatë kohës së pandemisë Covid-19. Rast studimi: bizneset në Republikën e Kosovës	
<i>Fitore Velijaj et al.</i>	65
Ndikimi i pandemisë “Covid - 19” në stabilitetin financiar të kompanive të sigurimeve në Kosovë (Rast studimor: Kompania Scardian J.S.C)	
<i>Vesë Krasniqi</i>	66
Ndikimi i Marrëveshjeve Tregtare në Promovimin e Stabilitetit Rajonal	
<i>Pranvera Dalloshi et al.</i>	67
Demokratizimi i brendshëm në Serbi si kusht për normalizimin e marrëdhënieve Kosovë-Serbi	
<i>Prof. Ass. Dr. Donik Sallova</i>	68
Ndikimi i sistemet informativ të kontabilitetit në performancën e korporatave të mëdha - rast studimi: HIB Petrol	
<i>Prof. Asst. Dr. Medain Hashani et al.</i>	69

Ndryshimi i tregut të punës në Kosovë nën ndikimin e tendencave teknologjike

Prof. Asoc. Dr. Lulzim Shabani et al. 70

Sfidat e menaxhimit të burimeve njerëzore te kompanitë që operojnë brenda industrisë 4.0 në Republikën e Kosovës

MSc. Altin Hoxha et al......71

Çmimet tavan - masë e luftimit te inflacionit nga Qeveria në Kosovë

Prof Ass. Dr.Sc Remzi Smajli.....72

Inflacioni dhe vështirësitë ekonomike pas agresionit rus: një analizë për ekonomitë shqiptare

Blerita Haliti Baruti et al......73

Qëllime të qëndrueshme në zhvillim të (pa)qëndrueshëm: Aplikimi i standardeve ESG në Kosovë

Brikena Berisha 74

Sfidat për zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik të Kosovës në vitet e ardhshme

Arburim Shabani et al. 75

Lufta në Ukrainë dhe impakti në trendet inflacioniste globale dhe qëndrueshmërinë ekonomike

Prof. Florije Miftari.....76

Administrata publike dhe sfidat e euroskepticizmit në Ballkanin Perëndimor

Prof. ass. Dr. Melihate Tërmmkollli 77

Qeverisja dhe lehtësira e të bërit biznes, si një nga sfidat në rajonin tonë

Dr.Sc. Basri Sadriu et al......78

Gruaja, kontribuuese për paqe dhe stabilitet në regjionet e trazuara

Ganimete Ismaili, PhD candidate.....79

Ndikimi i kulturës organizative në motivimin e punëtorëve të organizatave ndërkombëtare në Kosovë

Msc. Violeta Ukça et al......80

Roli i vlerësimit të performancës në produktivitetin e punëtorëve në sektorin bankar në Kosovë

Msc. Nazlije Geci Halimi et al. 81

**Ndikimi i auditimit të brendshëm në performancën menaxheriale" Rast studimi:
Universiteti "Isa Boletini" Mitrovicë**

Burim Hasani 82

Haking and penetration testing with kali-linux Fisnik Gojani

**Emrat e huazuar frëng nga fusha e Administratës Publike dhe Juridikut në
anglishten moderne: Rast Studimi "L'Étranger "i Albert Kamy-së**

Gresa Shaqiri 84

**Rëndësia dhe ndikimi i institucioneve paralele të viteve të 90-ta në procesin e
shtetëndërtimit të Kosovës**

Burim Krasniqi 85

North Macedonia: How an Identity Crisis Affects National Security

Tara Shafie

San Francisco State University

Email: tshafie@sfsu.edu

Abstract

National identity is a vital element of a nation's stability and national security. This distinct national identity is also what makes a state a "meaningful actor in international relations" (Kowert 2010). For those states that have had their history and cultures suppressed, how do they define themselves? This study explores North Macedonia's national identity and progress toward nation building, considering milestones such as joining NATO, the Skopje 2014 project, the 2024 elections, and the prospect of joining the EU. It is difficult for a state's foreign policy to be taken seriously on the global stage if its own territory or borders are experiencing conflict. First, past and current challenges in North Macedonia's efforts to establish an identity are discussed, placing the identity crisis in context. Uncertainty related to identity has led to both internal discord and international disagreement, as with the recent international controversy with the new president omitting the "North" in her country's name. Second, issues at stake with North Macedonia's identity are internal, political, and linguistic, for example: internal conflict between the Macedonian majority and Albanian minority population; challenges in North Macedonia's bid to join the EU; and disagreements with Bulgaria over the origins of the Macedonian language and with the North Macedonian constitution. After providing an analysis of these three issues and their impact on major current security concerns (such as rival communities in conflict, terrorist threats, and collective NATO and EU security), the study suggests broader implications for North Macedonia's security, stability, and role within the region and on the European continent.

Keywords: NATO, EU, North Macedonia, Bulgaria, identity.

Out of Gas: Rhetorical Cross-Purposes and the NordStream 2 Controversy

Brian Fehler, PhD

Professor in the department of Language, Culture, and Gender Studies at Texas Woman's University in the USA.

Email: BFehler@twu.edu

Abstract

This proposal aims to present a rhetorical analysis of the NordStream 2 pipeline's journey and its implications on long-term climate change policy amidst pressing energy security threats. The NordStream 2 project, which intended to transport natural gas from Russia to Germany, has been a subject of intense political and environmental debate. It faced criticism from former U.S. President Donald Trump while being staunchly defended by former German Chancellor Angela Merkel. The pipeline's eventual cancellation followed the Russian invasion of Ukraine, highlighting the complex interplay between geopolitical events and energy infrastructure projects. This paper will explore the rhetoric used by various stakeholders to justify their positions on NordStream 2, examining how these arguments intersect with broader climate change policies and the urgent need for energy security. The analysis will draw on speeches, policy documents, media coverage, and other relevant texts to uncover the underlying narratives and persuasive strategies employed by proponents and opponents of the pipeline. By situating the NordStream 2 debate within the larger context of global climate change efforts, this study aims to shed light on how immediate geopolitical concerns can disrupt long-term policy goals. The findings will contribute to a deeper understanding of the challenges in balancing energy security with environmental sustainability, offering insights for policymakers, academics, and industry stakeholders engaged in shaping the future of energy policy.

Keywords: climate change, NordStream, rhetoric, media, language.

Emerging Social Media Technologies and the Implications in the Russia/Ukraine War: An Evaluation by Undergraduate Students of Select Universities in Africa

Akpan Udo Usiere

Department of Mass Communication, Topfaith University, Nigeria

Email: usiere2000@yahoo.com

&

Imaobong Ani

Grace Academy of Science and Technology, Eket, Nigeria

Abstract

The focus of the work was on the evaluation of the emerging technologies application by the media patrons of the Russia and Ukraine war in the Asian continent. The scope of the work centered on the Universities of Nairobi, Kenya in East Africa and University of Kumasi, Ghana in West Africa. The work has the objectives of finding out the social media platform that serve as major source of information about the war; establishing the aspect of information which received prominence by the hyping from the social media technologies while also attempting to know the major implications of adopting emerging communication technologies in the execution of the war by the aggrieved countries. The work was supported by the use of the technological determinism theory as well as the social responsibility theories. The population was 59,068 students and with a sample size of 381 students. The method of research was the application of online survey through a simple questionnaire while the results were computed by the calculation of simple percentage per answers on each of the research questions raised. The analysis of results showed that the adoption of emerging social media technologies has general negative implications of exposure to insecurity and threats rather than positive and peaceful defense of territories by the two countries of Russia and Ukraine. This is because 336 students or 88 percent of undergraduate students in the two universities kicked against the use of social media propoganda to influence understanding of the truth about the war. It recommends that in war situations, media institutions have the onus of social responsibilities rather than allowing the emerging technologies to detect the direction of its job to the public in presenting the truth objectively.

Keywords: social media, Russia, Ukraine, Russia-Ukraine War, University of Nairobi.

International Justice in a Conflictual World: Crimes against Humanity in the 21st Century, Challenges and Specifics

Dr. Spiro Paço

Curriculum and Quality Assurance Office
- "Aleksandër Moisiu" University, Durrës Albania

Msc. Juana Ballgjini PhD Cand.

Head of Office, Curriculum and Quality Assurance Office
- "Aleksandër Moisiu" University, Durrës Albania.

Email: ballgjinijuana@yahoo.com

Abstract

The 21st century has witnessed significant advancements in international justice, particularly concerning crimes against humanity. Despite these advancements, numerous challenges persist. This paper explores the evolution of international justice, the specific nature of crimes against humanity in contemporary conflicts, and the unique challenges faced in their prosecution and prevention. It provides a comprehensive analysis of the current mechanisms in place, their effectiveness, and the areas requiring reform to ensure a more just and humane world. This paper examines the evolution and challenges of international justice in addressing crimes against humanity in the 21st century. Despite advancements like the Nuremberg Trials and the establishment of the International Criminal Court (ICC), enforcement remains inconsistent and politically influenced. Crimes against humanity, including genocide and torture, manifest in modern conflicts involving state and non-state actors. New challenges, such as terrorism and cyber warfare, complicate prosecution efforts. Jurisdictional limitations and political bias undermine the ICC's effectiveness, while evidentiary challenges and resource constraints further hinder justice. Case studies from Syria, Myanmar, and Yemen highlight the complexities of international justice mechanisms. International organizations, including the ICC and the United Nations, play crucial roles but face limitations due to political considerations. Regional organizations complement these efforts but encounter their own challenges. The paper emphasizes the importance of preventive measures, such as strengthening early warning systems and international cooperation, to mitigate crimes against humanity. The paper concludes with recommendations for improving international justice, focusing on expanding jurisdiction, enhancing enforcement, addressing political bias, and promoting inclusivity. A collaborative approach involving states, organizations, and civil society is essential for advancing accountability and building a more just global society.

Keywords : International Justice; Crimes Against Humanity; ICC; Conflictual World; Human Rights Violation

EU-facilitated Kosovo-Serbia Dialogue: a Step towards Stability or Instability in the Balkans

Prof. Asoc. Dr. Bashkim Rrahmani

AAB College, Prishtinë

Email: bashkim.rrahmani@universitetiaab.com

Abstract

EU for more than a decade has facilitated a dialogue between Kosovo and Serbia without being able to bring it to a final solution. Indeed, this dialogue started without any clear framework on time or any clear framework about the final outcomes. The dialogue initially was technical, which for a very short time turned to be a difficult political dialogue. It was followed with lots of ambiguities in the sense of parties, content, and the facilitator/mediator. It had lots of ups and downs, whereas Russia's aggression in Ukraine has put in place strong geopolitics, which had an additional impact on the success or a potential failure of it. EU and Western diplomacies were not very clear and had no strategy on how to put limits on Serbia that kept the position of "sitting in two chairs." They tried to put Serbia in line with the EU and US attitudes regarding the war in Ukraine, and these attitudes in some way hampered the process of dialogue. These attitudes courage Serbia, who even reached agreement (that by EU is considered to be an official and binding document) doesn't take it as an obligation, but moreover it officially notified EU that some (if not all) parts of the agreement will not be implemented by Serbia. The author of the paper will bring a description and an analysis of key elements of the main parts of the dialogue over the years with a specific focus on the last "Agreement on the Path to Normalization (2023), which remains to be official for the EU, partially accepted for Serbia, and awaiting signatures from parties, so it becomes binding. For the needs of the paper, a combined methodology will be used, followed by the method of legal analysis, the method of comparison analysis, and the method of teleological analysis.

Keywords: dialogue, agreement, facilitation, EU, geopolitics

An Investigation of Hate Crimes Driven by Racial and Religious Prejudices in Urban Regions of the United States

Ph.D. Cand. Fadime Apaydin
University of California, Riverside
Email: fapay002@ucr.edu

Abstract

The United States boasts the highest number of immigrants in comparison to all other nations globally. Currently, it hosts a population of over 40 million individuals who were born outside its borders, constituting approximately 20% of the global migrant population. The (im)migrant population in the United States exhibits a significant degree of diversity, encompassing individuals from virtually every country across the globe. While this population is distributed across the country, there is a notable concentration within particular metropolitan areas that are attractive for (im)migrants and commonly referred to as "gateway cities". Such metropolitan areas characterized by a significant immigrant population may also be locations that exhibit a comparatively greater likelihood of the occurrence of certain kinds of hate crimes, which are more likely to target (im)migrants. In this particular context, the purpose of this research, which is based on data sourced from hate crime statistics released by the Federal Bureau of Investigation as part of its Uniform Crime Reporting Program, is to make a modest contribution to the field of hate crime research in the United States. It analyzes hate crime incidents motivated by race and religion in 32 US gateway cities, predominantly located within 22 states with high population density and diversity, from 2015 to 2019, with the assumption that (im)migrants are more likely to be victims of such hate crimes.

Keywords: Diversity, Hate crimes, Migrants, Race, Religion, FBI, United States

(Un)Equal Treatment and Participation of Men and Women in the Labor Market in North Macedonia

Fjolla Kaprolli Ismaili

South East European University, Faculty of Law, R. North Macedonia

Email: f.kaprolli-ismaili@seeu.edu.mk

Abstract

In North Macedonia, as a democratic state, one of the basic principles that are proclaimed in the country's constitutional order is the principle of equality and the principle against discrimination. The first step in this direction was taken with the legal regulation of these two principles in 2010, with the adoption of the Law on the Prevention and Protection from Discrimination. This law prohibits any direct or indirect discrimination, calling for and encouraging discrimination and discriminatory behavior based on gender, race, skin color, ethnicity, language, and other individual characteristics. These principles are also part of the Law on Employment Relations, where in detail are regulated the equal opportunities and the prohibition of discrimination during employment or in the workplace based on those protected grounds of discrimination. They are part of a broad legal framework consisting of national laws, strategies, programs, and action plans that regulate issues such as equal opportunities for female and male workers in the workplace, women's participation in the labor market, and the prohibition of discrimination, especially that based on gender. Undoubtedly one of the most frequent grounds of discrimination is that of gender discrimination, which can occur in many forms, but in general, this phenomenon indicates that an employee or candidate for employment is treated differently or less favorably because of his/her gender. In this paper, the focus will be placed on the theoretical analysis of the law on the prevention and protection from discrimination and the law on employment relations and the procedures that provide protection to the victims of gender discrimination in the workplace. Also, a very important place in this research will have the statistical data provided from the Commission for Prevention and Protection from Discrimination as an autonomous and independent body that works in accordance with the competences established by the Law on Prevention and Protection from Discrimination.

Keywords: gender discrimination in workplace, discrimination in North Macedonia, Commission for prevention and protection from discrimination, labor rights.

Gender Equality in Property Rights: Reforming the Legal Framework in North Macedonia

Ass. Prof. Dr. Albana Metaj-Stojanova

South East European University, Faculty of Law, North Macedonia

Email: a.metaj@seeu.edu.mk

Abstract

The pursuit of gender equality in property rights remains a critical issue in North Macedonia, where traditional legal frameworks have historically disadvantaged women. This paper examines the current legal provisions governing property rights and inheritance laws, highlighting the disparities faced by women. Through a comprehensive review of legal texts, case law, and statistical data, the study identifies key areas needing reform to enhance gender equality.

Our findings reveal significant gaps in the recognition and enforcement of women's property rights, particularly in rural areas where customary practices often prevail over statutory law. Despite constitutional guarantees of equality, practical challenges hinder the realization of these rights. The paper advocates for comprehensive legal reforms, including the implementation of gender-sensitive legislation, improved access to legal resources for women, and public awareness campaigns to shift societal attitudes. The proposed reforms aim to align North Macedonia's legal framework with international human rights standards, ensuring that women can fully exercise their property rights. By addressing the legal and cultural barriers to gender equality in property rights, North Macedonia can make significant strides towards empowering women and promoting equitable development. This study contributes to the broader discourse on gender equality in property rights, offering insights and recommendations for policymakers, legal practitioners, and scholars engaged in this field.

Keywords: gender equality, property rights, inheritance rights, legal reform

Enhancing NATO's Engagement with Kosovo Amid Non-Recognition Challenges

Bajram GECI

AAB College, Faculty of Public Administration

Email: bajram.geci@fsk-rks.org

Abstract

This paper aims to explore strategic measures for strengthening NATO's engagement with Kosovo, addressing the complexities posed by non-recognition by some Alliance members. The analysis focuses on practical initiatives that NATO can implement to support Kosovo's security and stability without exacerbating political sensitivities. By fostering collaboration, enhancing capabilities, and integrating Kosovo into regional security frameworks, NATO can demonstrate its commitment to the stability and progress of the Western Balkans. The paper also attempts to examine the benefits of increased training and educational opportunities, improved crisis response coordination, and enhanced cybersecurity cooperation. A comprehensive roadmap for effective NATO-Kosovo engagement, which promotes regional security and cooperation while navigating the delicate political landscape, will also be examined. By focusing on practical, non-political actions, NATO can play a crucial role in supporting Kosovo's development and contributing to the overall stability and security of the Western Balkans.

Keywords: NATO, Kosovo, security, cooperation

The Strategic Role of the Algerian Gas in Achieving European Energy Security

Dr. Chergui Abdelghani

Assoc. Prof. at M'hamed Bouguerra University of Boumerdes, Algeria.

Email: a.chergui@univ-boumerdes.dz

Dr. Chergui Khedidja

Assoc. Prof. L'Ecole Normale Supérieure de Bouzaréah in Algiers, Algeria

Email: chergui.english88@gmail.com

Abstract

Algeria and Europe are linked by very important and strategic partnerships in many fields; economic, social, cultural and even in the area of security. These relations have been institutionalized through many inter-governmental initiatives, most notably the Euro-Mediterranean Partnership Project in 1995, the European Neighborhood Policy in 2003, and the Union for the Mediterranean in 2008. In view of the energy potential that Algeria has, especially its gas reserves, it is currently playing a significant role in ensuring energy security in Europe.

The importance of Algerian gas has increased, particularly after the Russian-Ukrainian war and the cessation of Russian gas from supplying Europe with its energy needs, which had previously provided around 40% of Europe's gas demands. This plunged Europe, particularly those countries that relied on Russian gas as a primary resource to attain energy security, such as Germany, into a significant energy crisis, forcing some European countries to seek strategic alternatives to Russian gas. Algeria represented one of the important strategic alternatives in supplying gas to Europe. Algeria's rapid response to Europe's gas needs has been due to its geographical proximity to Europe, as well as the availability of ready infrastructure to increase the flow of gas towards Europe, represented by gas pipelines across the Mediterranean towards Italy and Spain, besides the great demand for investments by European companies to explore gas fields in Algeria, such as the Italian company *Eni*. That being stated, this paper seeks to highlight the importance of Algeria as a reliable partner in achieving European energy security. Accordingly, this research sets out to provide possible answers to the following research question: to what extent does Algerian gas contribute to achieving energy security in Europe? The paper starts by examining energy security as a concept, the Russian-Ukrainian war and the problem of European energy security, then moves to consider the Algerian gas as one of the alternatives for achieving European energy security.

Keywords: Algeria; Europe; Gas; Energy security; Partnership.

The Role of Child Alimony in Post-Divorce: Legal Perspectives and Practical Challenges

PhD Cand. Ermonda Zogiani

South East European University, Tetovo, North Macedonia

Email: Ez32359@seeu.edu.mk

Abstract

Alimony is a fundamental institute in the context of family law, which produces legal consequences following the dissolution of the marriage. When married parents divorce or separate, the court may order the parent with whom the minor children do not live to pay a certain amount of money for them, known in legal terms as child alimony. This institute plays a crucial role in ensuring that children's needs are met despite changes in family structure and contributes significantly to their overall well-being. As a legal and moral responsibility of parents to support their children after divorce, it faces several challenges that impact its effectiveness, financial stability, and the well-being of children. This paper explores these challenges that arise from the legal frameworks, socio-economic implications, and enforcement challenges associated with child alimony after divorce, with a particular focus on the context of Kosovo. Through a comprehensive analysis of legal provisions, judicial practice, and empirical data, the study examines how child alimony is determined, the factors influencing judicial decisions, and the effectiveness of existing enforcement mechanisms. This paper contributes to the broader understanding of child alimony's role in promoting child welfare post-divorce. It emphasizes the need for powerful legal and social frameworks to protect the rights and interests of children. By addressing the complexities and challenges inherent in determining and enforcing child alimony, the paper aims to inform future legislative developments and judicial practices in Kosovo and similar socio-legal contexts.

Keywords: child alimony, dissolution of the marriage, parent's responsibility, child welfare.

Citizenship and Legal Identify of Children Born through Surrogacy

PhD. Cand. Ana Pjetri
South East European University
Tetovo, North Macedonia
Email: ap32357@seeu.edu.mk

Abstract

Modern techniques of artificial reproduction in recent years have had a greater development, leaving space for debate on the implications they bring to a number of aspects of human life. One of these techniques is surrogacy, which nowadays faces many legal, philosophical and ethical debates related to the way of establishing parentage, the legal status of the child, the settlement of conflicts arising from the child's right to know the identity his genetic or the regulation of citizenship. Surrogacy represents a process regulated by legal provisions through which parentage is established as well as a process of carrying and giving birth to a child for others, based on a prior agreement between the two parties: the carrying woman, legal parents, ordering couple. Surrogacy, as a process in the service of humanity and the family, takes place under controlled conditions using biomedical technology, allowing many couples to become parents. Based on this, the purpose of this study is to examine how different legislations deal with the issues of citizenship and legal identity for children born through surrogacy, as well as to identify legal gaps for the recognition of citizenship and legal identity of children born through surrogacy, using a comparative and analytical approach, examining the laws and legal practices in several countries in the field of surrogacy and children's rights.

Keywords: Surrogacy, citizenship, legal identity, rights of the child and surrogate mother, data protection.

The Influence of Russia's Invasion of Ukraine on the Economic Performance of the G20 Members

Shkumbin Misini & Agron Mustafa

AAB College

Email: shkumbin.misini@universitetiaab.com, agron.mustafa@universitetiaab.com

Abstract

The Russia-Ukraine conflict has exacerbated the global trade imbalance, putting several countries' economies at risk. The study will analyze the impact of the Russian war on the G20's macroeconomic performance. As a result, the study's goal is to emphasize Russia's impact on the macroeconomic performance of G20 member states. The method compares each G20 member state by evaluating the G20 countries' macroeconomic performance index (EPI) and comparing it over time. The G20 member nations' macroeconomic indicators will be unemployment, inflation, fiscal deficit, and annual economic growth. According to the data, nations with high inflation as a result of the Russia-Ukraine war had performed worse economically, while those with low inflation fared better. Turkey's and Argentina's economic performance have fluctuated dramatically as a result of the consequences. Economic growth and the budget deficit have boosted the G20's economic performance. The paper was analyzed using scatter plots, descriptive statistics, and regression.

Keywords: Economic performance, the impact of war, G20 members, macroeconomic indicators.

Artificial Intelligence and Human Rights

Prof. Ass. Dr. Mensut Ademi

Law Faculty AAB College

Email: mensut.ademi@universitetiaab.com

Prof. Asoc. Dr. Veton Vula

Law Faculty AAB College

Email: veton.vula@universitetiaab.com

Abstract

AI artificial intelligence is a challenge to human rights violations, so in our paper, we will see what the priority, opportunity, need, requirements, and cooperation in various professional and scientific fields of artificial intelligence should be included to achieve the goals and our missions. Artificial Intelligence (AI) is a mandatory part of what we want to be like in software, robotics, military, and civilian mechatronics, but not what is wrong with the process. This is why through laws we need to protect human rights between people because of AI's ability to solve many real-world problems. Artificial intelligence has been incorporated into many fields, such as medicine, banking, manufacturing technology, and education. When considering the large spread of artificial intelligence in these areas, there is still insufficient inclusion and preparation of laws and measures against abuses. Through AI, the consequences are far-reaching, not just individual but go beyond national rules. Many organizations and legal societies use inadequate laws and are not properly informed about the problems that AI brings, only hinting at what we need for the future.

Many developed countries have divided the population through AI into weak and strong through programs and applications intended to meet the daily human needs of good and bad residents; others have utilized AI to create war machines that violate the rules and international treaties. And if we do not have adequate regulation, there will be numerous violations of human rights and many victims, but no accountability or blame.

Keywords: Artificial Intelligence, Technology, Human Rights, Law.

A comparative analysis of corporate governance in Public Enterprises in Kosovo - the difference between Central and Local Public Enterprises

Albrim Badallaj

Makerspace Innovation Center Prizren
Master of Science in Banking and Finance
Email: albrim.badallaj@gmail.com

Donat Rexha

Faculty of Economics AAB College, Pristina
Email: donat.rexha@universitetiaab.com

Abstract

The purpose of this paper is to analyze and assess the implementation of OECD principles and practices for Corporate Governance in Public Enterprises in Kosovo, as well as to show the divergences of Corporate Governance between Central Public Enterprises and Local Public Enterprises. The study is based both on primary and secondary data, where the latter are findings from overviews and reports of international organizations. In order to identify the advantages and disadvantages of the CG in Public Enterprises with different ownership, qualitative research methods were employed, interviews and the comparison method.

The findings and results show that OECD principles are not widely used in Kosovo, and there is a significant absence of entrepreneurial leadership in public enterprises. The legal loopholes and large debts of Enterprises to TAK have been identified as the main weaknesses of the CG. Public Enterprises in Kosovo are important for the local economy, as they number about 10,152 employees, or about 3.1% of the total employees in Kosovo. The only success we can cite is the separation of ownership and control, which is one of the CG's fundamental issues.

The study concludes that the differences between Central and Local PEs lie in the reporting and monitoring process, where Central PEs are monitored by Unit for Monitoring Public Enterprises and report to the Assembly of Kosovo, while Local NPs de facto have no monitoring, but only report to the Municipal Shareholders.

Keywords: Corporate Governance, CG, OECD, Public Enterprises, PE.

The Failed UN Charter: Is Rejig Possible?

Rajat Banerjee

Alliance University, Bengaluru, India

Email: rajat.banerjee@alliance.edu.in

Abstract

The preamble to the UN Charter recites the determination of the nations to reassert faith in human rights, human dignity, and social progress. It also underscores the need to promote international peace and security by practicing tolerance and by living together in harmony. However, the failure of the UN in general, and the UN Security Council in particular, in recent years to contain inter-state disputes, wars, and war-like circumstances, and to augment human rights, demonstrates that the UN has failed to live up to its core objectives. Arguably, the UN Charter is an ineffective draft that has been able to neither promote international peace and security nor uphold human rights. Evidently, the Charter has a faulty and misguided legal and political disposition, rendering it ineffective to tackle violations and defiance of international peace and security, as well as human rights. One must not forget that when the Charter was drafted approximately 80 years ago, the world was a different place to live. Nations' legal, political, and strategic requirements have evolved dramatically since the Charter's drafting, necessitating a full revision. In light of such requirement(s), the paper attempts to critically analyze certain operative provisions of the Charter, particularly those relating to international peace and security and human rights. It also aims to provide an analysis of the causes for the Charter's alleged failure, with a focus on the Global South. The main argument of the paper is that rejig of the UN Charter is difficult, although not impossible. Concludingly, the paper suggests sweeping changes in the respective provisions of the UN Charter. The paper adopts analytical and descriptive approaches to arrive at preliminary findings.

Keywords: UN, UN Charter, International peace and security, Human rights, Global South

The Public Policies And Reform Analysis On The Health Sector In The Case Of Kosovo

Xhemazie Ibraimi* and Besime Ziberi**

*Faculty of Public Administration and Faculty of Law, AAB College, Kosovo

**Faculty of Economics, AAB College, Kosovo

Email: xhemazie.ibraimi@universitetiaab.com; besime.ziberi@universitetiaab.com

Abstract

Health is the most sensitive aspect of society; therefore, it necessitates care and commitment from all actors of a country's society. The continuous development of medical technology has also had an impact the cost-effectiveness of treatment and health-care delivery for citizens. State reform policies claim to adapt to the real possibilities of the country against the budget in the provision and development of quality and safe health services. The main aim of this study is to analyze the commitment of the Ministry of Health of the Republic of Kosovo towards reform based on the best contemporary models and experiences. Consequently, the question arises as to the role of the policies and strategies that the government should adopt in order to regulate and start implementing reforms in the health sector in the case of Kosovo. In addition to a review of the existing condition of public policies, professional human resources, and the health information system, the study concludes with specific recommendations for the formulation and implementation of health-care reform. The findings of this study will also serve as a guide for the Government and the public administration system in the implementation of the recommendations, which will directly affect the provision of quality and safe health services to the Republic of Kosovo's population.

Keywords: public administration, budget, health sector, reform, strategy.

Mind Game and Adjustment, a Strategic Approach of Islam to Sustain International Stability

Muhammed Rashid Al Jalaly

Department of Qur'an
Jamia Jalaliyya, Kondotty, Kerala, India
Email: rashimon9846@gmail.com

Abstract

A Scottish historian of Islam, Montgomery Watt writes: "The Treaty of al-Hudaybiyyah is a clear example of Muhammad's preference for peaceful negotiation over warfare. His willingness to engage in treaties with former adversaries shows a remarkable dedication to peace." Adjustment is a forgotten word in developed countries before the vain ego and selfishness.. The face of a new troubled world is the exact example of that. They compete with each other in a way that is not beneficial for the subjects; at the same time, they talk about peace and justice like in America, Russia, and European countries. But why are they not ready for any kind of adjustments, and why have organizations like the UN constantly failed to maintain the diplomatic process of the world where we hear only the mouth practice for the ceasefires and slogans 'stop to war'? Here is the place where Islam is different from others. The best illustration of what is excellent about Islam is how it addresses attitudes toward a problematic world, injustice, and hostility, particularly through the rules of modifications and playing with the opponent's minds. Numerous examples from history demonstrate its significance for man's and the world's peaceful existence. This paper will discuss Islamic ideals for sustaining a good world. It demonstrates how Islam and the prophet perceive and solve difficulties, the social emotions that influence opponents' decisions, as well as how Islam prioritizes opponents' demands and last, but not less important, how it balances timetables across multiple countries.

Keywords: Adjustment, mind game, aggression, peace and Islam

Albania and Kosovo as Regional Stability Factors

Enis Durguti

AAB College

Email: enis.durguti@gmail.com

Abstract

Albania and Kosovo, sharing historical, cultural, and linguistic ties, have the potential to act as stabilizing factors in the Balkan region. Their commitment to democratic governance, economic development, and regional cooperation enhances stability and prosperity. Albania's NATO membership and EU candidacy, along with Kosovo's aspirations to join these organizations, further integrate them into Euro-Atlantic structures. Joint efforts in counterterrorism, organized crime prevention, and military cooperation bolster regional security. Additionally, their active participation in regional initiatives and dispute mediation underscores their role in fostering peace and collaboration in the Balkans. Therefore, the main objective of this study is to examine the advantages and disadvantages of both Albania and Kosovo, analyze their current cross-governmental cooperation, review signed memorandums, assess border controls, explore the influence of Albanians in other Balkan countries where they reside, and most importantly, assess the political stability within these two countries. In this study, we will provide an in-depth analysis of specific instances of cross-governmental cooperation and signed memorandums between Albania and Kosovo. We will also examine and interpret official documents such as signed memorandums and border control agreements. The method will involve selecting a few significant agreements or initiatives and conducting detailed case studies on their development, implementation, and outcomes, as well as collecting and analyzing these documents to understand their content, intentions, and implications. The conclusions of this paper highlight several key aspects: the enhancement of bilateral relations between Albania and Kosovo, improvements in border management, and the mutual benefits and challenges arising from their cooperation. It will also address the broader impact of these efforts on regional stability, provide policy recommendations for strengthening future collaborations, and suggest further research to build on the findings and address emerging issues in the region.

Keywords: Albania, Kosovo, Balkans, Democratic Governance, Economic Development, Regional Cooperation, NATO Membership,

DDR and Reparations: A Dialectic Approach to Women's Recognition in the Niger Delta Peacebuilding Processes

Olorunsola Kayode Ojo

Adekunle Ajasin University, Akungba Akoko, Ondo State, Nigeria
&

Dr. Olakunle Michael Folami

Adekunle Ajasin University, Akungba Akoko, Ondo State, Nigeria
Email: xtianfayol@yahoo.com

Abstract

Political struggle and identity were the root causes of violent conflicts. In the Niger Delta, the conflict mainly revolved around environmental destruction and socioeconomic disparities resulting from oil exploration by multinational companies. The actions of these companies led to severe environmental damage, leaving the region's residents with polluted rivers, damaged farmlands, and a lack of basic amenities like electricity and clean drinking water. Efforts to resolve the conflict involved disarmament, demobilization, and reintegration (DDR) processes, in which only a small number of women participated. Women were not considered threats to the peace process, and their contributions were overlooked. The study employed Recognition Theory to explain that the exclusion of women from the reintegration processes was due to grouping women's activities in the struggle with vulnerable without proper consideration for exclusion and inclusion criteria in the DDR planning. This study was conducted in two purposively selected states in the Niger Delta, Nigeria. In-depth interviews were conducted with fifty-two participants, including ex-militants, women's and men's organizations, community organizations, non-governmental organizations, oil workers, traditional figures, and government officers. The study discovered that the Niger Delta conflict affected the residents in two ways: the region as a whole experienced environmental degradation, and the residents were individually affected by the war between the Joint Military Task Force and militant groups. The conflict challenges cultural stereotypes that depict women as mere caregivers and victims. Many women in the Niger Delta supported the militants as demonstrators, campaigners, combatants, lobbyists, and peacemakers. Therefore, the study concluded that combining DDR and reparations would ensure greater recognition of gender rights in a post-conflict society, particularly in the Niger Delta, Nigeria.

Keywords: Niger Delta, conflict, Nigeria, women studies.

Hiking the Ecocritical Path: Insights from Bryson's A Walk in the Woods

Sonam Verma

Department of English, Bhagat Phool Singh Mahila Vishwavidyalaya,
Khanpur Kalan, Sonapat

Email: sonamverma0207@gmail.com

Abstract

This paper examines Bill Bryson's *A Walk in the Woods* through an ecocritical lens, exploring the intricate relationship between humans and nature. Drawing on theories from prominent ecocritics such as Lawrence Buell and Greg Garrard, this study analyzes Bryson's journey down the Appalachian Trail to gain insights into environmental degradation and wilderness preservation. Bryson's narrative underscores the importance of sustainable travel and development, resonating with Aldo Leopold's land ethic and Arne Naess's deep ecology. By dissecting Bryson's humorous yet thought-provoking observations, the study emphasizes literature's role in fostering environmental awareness and stewardship. Bryson's work is a compelling plea to reconnect with nature and advocate for sustainable practices in our increasingly industrialized world.

Keywords: Ecocriticism, Human-Nature Relationship, Sustainable Development, Environmental Stewardship, Travel.

The Impact of Digitalization in Raising Managerial Performance in Schools

Valbona Krasniqi & Shkumbin Misini

AAB College

Email: valbona.krasnici@universitetiaab.net; shkumbin.misini@universitetiaab.com

Abstract

The paper explores the influence of digitalization on management performance in Kosovo schools, especially in the Municipality of Pristina. With the incorporation of digital technology in education, there is a rising need to understand how technology is used in school management. As a result, this article investigates the effects of digital tools in educational programs, communication platforms, and data analysis systems on managerial performance in Pristina's entire school system. The study analyzes how digitalization improves management activities such as strategic planning, information resolution in decision-making, and organizational communication and efficiency. The investigation contributes to the current literature by shedding light on the transformational potential of digitalization in school managers' performance. The findings have significance for policymakers, educational leaders, and practitioners who desire to use technology to improve educational outcomes and administrative efficiency in schools in the Municipality of Pristina and Kosovo.

Keywords: Performance, Managerial efficiencies, technology, digital.

Peace and Security in the Balkan Region-Youth Willingness and Successful Cases of Contribution to Peacebuilding Process

MSc. Marime Gjoka

Catholic University "Our Lady of Good Counsel"

Email: m.gjoka@unizkm.al

Abstract

This paper analyzes successful cases of youth organization in public consultations and international participation related to peace and security in the Western Balkans Six (WB6). Informal cultural activities have also been more present over the last decade, emphasizing the importance of soft power in peacebuilding. While security policies are typically part of foreign policy, it is crucial to involve young people by increasing their knowledge and awareness about security issues. The paper examines how cultural divisions can undermine peace and presents recent successful cases where youth participation has positively impacted peace-building process. Young people often face barriers to participation and equal opportunities; thus, EU directives have long recommended the implementation of the Youth Guarantee, a strategy successfully applied in the EU for nearly three decades. While the Youth Guarantee is relatively new in the region, it is a promising initiative to engage young people, particularly those categorized as NEET (Not in Education, Employment, or Training), in peace-building efforts. Recommendations include encouraging youth to influence their peers actively and urging international bodies to continue implementing projects focused on peace and security. Training programs for youth activism are essential for continuity of security in the region, equipping young people with the skills and knowledge needed to contribute to a more peaceful region.

Keywords: Peace, Youth, Security, Capacity, Participation, WB6

Sovereignty and Geopolitical Dynamics: The Kosovo-Serbia Conflict, Energy Security, and International Law Amidst Russian Influence on Balkan Stability

Dr. E. Prema

Associate Professor & Assistant Dean, VIT School of Law, Vellore Institute of Technology Chennai, Tamil Nadu, India.

Email: prema.e@vit.ac.in

Ragul OV

Advocate, High Court of Madras, Chennai, Tamil Nadu, India.

Email: bairav759@gmail.com

Abstract

The Balkan region, particularly the ongoing conflicts between Kosovo and Serbia, poses intricate legal and geopolitical challenges affecting regional stability and international relations. This article examines the legal aspects of these disputes, focusing on statehood, recognition, human rights, and the necessity of a special tribunal within the context of the region's complex history. Kosovo's 2008 declaration of independence remains controversial. Although 22 of 27 EU member states recognize its sovereignty, key actors, including Serbia and five EU states, do not, hindering Kosovo's EU membership prospects. UNSC Resolution 1244 complicates Kosovo's path to statehood, making dialogue between Belgrade and Pristina essential for progress. Geopolitical tensions are heightened by Serbia's alliances with Russia and China. Meanwhile, Kosovo's outreach to Taiwan raises legal questions tied to the One-China policy. The proposed European Energy Resilience Fund (EERF) could help counter energy supply disruptions caused by sanctions. This article also explores the establishment of a special tribunal to prosecute aggression, particularly in the Ukraine-Russia conflict, paralleling past efforts like the ICTY and Kampala amendments. Furthermore, the EU's enlargement policy, along with EULEX's role, complicates Kosovo's path to lasting peace. A special tribunal would strengthen Kosovo's legitimacy and support its EU integration and regional security goals.

Keywords: Kosovo-Serbia Conflict, Geopolitics, International Law, Energy Security, EU Integration, Special Tribunal.

Wealth Accumulation and Caste/Race-Based Oppression: Modern Crimes against Humanity

Kavitharam T.R.

Assistant professor of English

Kerala. India

Email: kavitharamtr@gmail.com

Abstract

In the 21st century, the landscape of international justice faces numerous challenges as it grapples with evolving definitions and manifestations of crimes against humanity. This paper examines two critical dimensions of this issue: the excessive accumulation of wealth and the systemic oppression based on caste and race. By exploring how these phenomena perpetuate inequality, undermine human dignity, and contribute to widespread suffering, the study argues that both can be considered contemporary crimes against humanity. The paper delves into the mechanisms through which wealth concentration exacerbates global poverty and inequality, leading to severe social and economic consequences. Additionally, it analyzes the historical and ongoing impacts of caste and race-based oppression, highlighting the enduring legacy of these discriminatory practices. Through a comprehensive review of legal frameworks, case studies, and theoretical perspectives, this research underscores the imperative for the international community to recognize and address these forms of injustice within the broader context of human rights and global equity.

Email: race, crimes againts humanity,

Analysis of the Impact of Visa Liberalization on the Sustainability of Kosovo's Economic Growth

Besime Ziberi

Faculty of Economics, AAB College, Kosovo

Email: besime.ziberi@universitetiaab.com

Donat Rexha

Faculty of Economics, AAB College, Kosovo

Email: donat.rexha@uni-edu.net

Abstract

Visa liberalization for Kosovo has been a topic of negotiation for years and is highly anticipated by its citizens. However, this study seeks to explore how visa liberalization will impact the sustainability of Kosovo's economic growth. With visa liberalization, Kosovo would take a significant step towards economic, technological, financial, and socio-cultural globalization. The free movement of citizens is expected to affect Kosovo's Gross Domestic Product (GDP). The primary aim of this study is to demonstrate the importance of visa liberalization for Kosovo in fostering sustainable economic growth. The research is based on primary data collected through an online questionnaire distributed to a random sample of Kosovo citizens from various age groups, professional backgrounds, and educational levels. Participants were asked about the causes and opportunities for emigration from Kosovo. Emigration, as a phenomenon, affects consumption and private investments, thereby impacting GDP growth. In our analysis, the most significant finding is that, out of a sample of 650 participants, 520 expressed that they would not leave Kosovo for any reason. However, they generally suggested the need to improve the quality of education, healthcare, and entrepreneurship and strengthen the labor law, as well as to work towards the depoliticization of employment.

Keywords: visa liberalization, GDP, emigration, education, health, innovation, globalization

Geopolitical Shifts and Security Challenges: Analyzing the Impact of External Actors on Stability in North Macedonia

Albulena Halili, PhD

Research Associate

Max van der Stoep Institute, South East European University

Email: a.halili@seeu.edu.mk

Abstract

This paper analyzes the impact of external actors on stability in North Macedonia amidst geopolitical shifts and security challenges. Leveraging insights from recent research and empirical evidence, the study explores how internal divisions, geostrategic alignments, and external pressures intersect to shape the country's vulnerability to hybrid threats. Through a qualitative approach, including reports, case studies, and expert insights, the research uncovers the intricate nexus between internal dynamics and external interference, highlighting the susceptibility of North Macedonia's information landscape to malign influences. Findings reveal the convergence of nationalist narratives, orchestrated foreign campaigns, and geopolitical rivalries, posing significant challenges to the country's democratic values and stability. The paper also examines North Macedonia's path to EU accession and the challenges posed by neighboring Bulgaria, particularly regarding the historical and linguistic disputes that have strained bilateral relations. Additionally, the potential for the new government to challenge the Prespa Agreement, which resolved the long-standing name dispute with Greece, introduces further uncertainty and instability to the region. These challenges compound North Macedonia's vulnerability to external interference, further complicating its efforts to counter hybrid threats and strengthen democratic resilience. In conclusion, the study advocates holistic strategies to bolster North Macedonia's resilience to hybrid threats, emphasizing the importance of democratic institution-building and international cooperation in safeguarding the country's democratic future.

Keywords: External Actors, Geopolitical Shifts, Security Challenges, Disinformation, Democratic Resilience

The Impact of the Overall Price Increase in the Profitability of Small and Medium Enterprises in the Republic of Kosovo

Kosovare Ukshini, prof.ass.dr*

AAB College, Republic of Kosovo

Email: kosovare.ukshini@universitetiaab.com

&

Roberta Bajrami, prof.ass.dr**

AAB College, Republic of Kosovo

Email: roberta.bajrami@universitetiaab.com

Abstract

This study explores the multifaceted impact of price increases on Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) in Kosovo. The study employs a structural equation modeling (SEM) approach to analyze the relationship between price increase and various facets of SMEs in Kosovo. The hypothesis (H1) posits that price increases have both direct and indirect effects on SMEs. The model incorporates variables such as price increase (PI), profitability (PR), small business stocks (BS), customer attendance (CA), and company expenses (CE). Coefficients, standard errors, z-statistics, p-values, and 95% confidence intervals are calculated to assess the statistical significance and direction of these relationships. The findings indicate a positive and statistically significant association between price increase and profitability, small business stocks, customer attendance, and company expenses. The coefficients provide insights into the magnitude of these relationships, suggesting that as prices rise, SMEs experience favorable outcomes in these dimensions. The study underscores the interconnectedness of price dynamics and SME operations, offering valuable insights for policymakers, business owners, and researchers navigating the complex terrain of small business economics in Kosovo. In conclusion, this research contributes to the growing body of knowledge on the impact of price increases on SMEs, providing a comprehensive analysis grounded in empirical data and statistical modeling. The implications derived from this study aim to inform strategic decisions, policy formulations, and the development of a resilient framework for SMEs in Kosovo amidst dynamic economic conditions.

Keywords: Small and Medium-sized Enterprises (SMEs), Price Increase, Economic Impact, Structural Equation Modeling (SEM), Profitability, Small Business Stocks.

The Impact of Indirect Taxes on Economic Growth in the Republic of Kosovo

Msc. Albiana Deliu

Faculty of Economics, AAB College, Kosovo

Email: albiana.berisha@universitetiaab.com

Abstract

This study examines the role of indirect taxes in driving economic growth in Kosovo. The first hypothesis (H1) asserts that indirect taxes positively impact economic growth, supported by the evidence that fiscal policies, including indirect taxes, significantly contribute to national revenue and economic development. The second hypothesis (H2) explores how indirect taxes can promote long-term economic growth when directed towards public investments in infrastructure, education, and other development-promoting areas. This hypothesis is considered credible, but its effectiveness depends on the government's ability to manage these investments efficiently. The third hypothesis (H3) confirms that indirect taxes constitute a larger portion of Kosovo's national budget compared to direct taxes, with indirect taxes making up approximately 83-85% of total tax revenues, thus highlighting their importance in the country's fiscal landscape.

Keywords: indirect taxes, fiscal policies, tax revenues, tax system, tax rates

**From 'Mukti Bahini' to 'Chatrader Mukto Korar Bahini': Revisiting 1971
War of Liberation from the prism of 2024 Students Quota Reforms Protests
in Bangladesh**

Diptangshu Dutta Gupta

Post-Graduate Student- Department – History Institution – Jadavpur University,
Kolkata

Email: dipddg2017@gmail.com

Abstract

Student activism has a rich history in South Asia since colonial times, where we see historically in British India, the development of a Hindu bhadralok intelligentsia in West Bengal preceded its Muslim counterpart in East Bengal. Bengal, since the early 20th century, has a long history of anti-colonial nationalism through protests and activism, which generally centered around cities like Calcutta (now Kolkata in West Bengal, India). These were the centers where a middle-class Bengali intelligentsia thrived due to the presence of colonial institutions. In Bangladesh, the history of student activism dates back to the Liberation War of 1971. Following Bangladesh's independence, the quota system was introduced to honour the freedom fighters by providing the war veterans special representation in public service. In July 2024, students of Dhaka University took themselves to the streets, giving a nationwide call for students to revoke the quota system. The protests were marked by violence and repression, demonstrating the enduring power of student activism in challenging government policies. This paper will explore what the quota protests and reforms mean for shaping the nation's political landscape and its future policies for stable governance, especially given her relations with states like India, China, and the West.

Keywords: Student, Bangladesh, Quota, Protest, University

Collective Securitization in the EU: Reconceptualization of Security against Immigration

Ömer Doğukan Uslu

PhD Candidate, University of Szeged

Email: dogukan1127@outlook.com

Abstract

This study examines the European Union's (EU) approach to immigration, particularly after 2015, with its Member States' collective response towards the crisis of overflowing migration towards their borders. Observing immigration through the lenses of collective securitization allows us to investigate how EU member states collectively frame immigration as a security threat, leading to the reconceptualization of security policies and practices. Analysis of key policy documents, speeches, newly transformed/invented EU institutions, and mechanisms such as FRONTEX or the Entry/Exit System provides insight into how this securitization process works. In conclusion, studying this reconceptualization of security will contribute to future academic research to understand how the EU manifests itself during times of crisis while balancing unified interests and humanitarian needs as well.

Keywords: Security, EU, Immigration, Immigration Policy

Tax Evasion in Republic of Kosovo and Business Environment

Korab Krasniqi

Master in Marketing, Faculty of Economics, AAB College

Email: k.krasniqifmt@gmail.com

Abstract

This paper examines the issue of tax evasion in the Republic of Kosovo and its impact on the business environment. Despite progress in establishing a functional tax system, Kosovo continues to face high levels of tax evasion, which undermines public revenue, distorts market competitiveness, and provides an unequal playing field for businesses. The study explores the primary causes of tax evasion, including economic, social, and regulatory factors, and assesses the effectiveness of current measures aimed at combating it. Furthermore, the paper analyzes the perceptions of businesses regarding the tax administration and the challenges they face in compliance. The findings indicate that a complex and often burdensome tax system, along with limited enforcement and a lack of trust in institutions, contributes to a pervasive culture of non-compliance. The study suggests that enhancing transparency, simplifying tax procedures, and strengthening institutional capacity are crucial steps toward minimizing tax evasion and improving the overall business environment in Kosovo.

Keywords: Tax evasion, Republic of Kosovo, business environment, market competition.

Progresi i administratës publike dhe mekanizmat e kontrollit në Kosovë

PhD Cand. Shkodran Rexhaj & Prof. Dr. Zemri Elezi

Universiteti i Evropës Juglindore (SEEU)

Email: sr32367@seeu.edu.mk

Abstrakt

Ky studim ofron një hulumtim të gjerë mbi zhvillimin historik të administratës publike në Kosovë dhe kontrollin ligjor gjatë tri periudhave kyçe: 1999-2000, 2000-2008 dhe 2008-2023. Paslufta dhe vendosja e UNMIK-ut si administratë e përkohshme paraqet një periudhë sfidash dhe ndryshimesh themelore për Kosovën. Pas konfliktit të armatosur, administrata publike nisi një proces intensiv të reformave dhe modernizimit në periudhën 2000-2008, duke përfshirë trajnime për personelin administrativ dhe rishikimin e legjislacionit për të përmirësuar efikasitetin e shërbimeve publike. Nga viti 2008 deri në 2023, strukturat administrative u konsoliduan dhe u përqendruan në përmirësimin e efikasitetit dhe kontrollit të administratës publike. Kontrolli ligjor ka luajtur një rol kyç në sigurimin e ligshmërisë dhe transparencës në qeverisjen lokale në të gjitha këto periudha, andaj ky studim ofron një panoramë të qartë mbi historinë dhe evoluimin e administratës publike në Kosovë, duke theksuar rëndësinë e ligshmërisë dhe kontrollit të përhershëm si elemente kyçe për funksionimin efektiv dhe mbrojtjen e interesit publik. Në kontekstin e "Sfidave të zhvillimit të qëndrueshëm në rajon", ky studim shfaq përpjekjet dhe avancimet e administratës publike në Kosovë si një pjesë e përpjekjeve të gjithanshme për të përmbushur standardet e zhvillimit të qëndrueshëm në rajonin e Ballkanit.

Fjalë kyçe: Zhvillim historik, administratë publike, kontroll ligjor, qeverisja lokale, reformë, modernizim

Tri marrëveshjet ndërkombëtare të Maqedonisë së Veriut si shkak për anëtarësimin në NATO dhe BE

Mr. Sc. Ali Sadiku

Instituti i Trashëgimisë Shpirtërore e Kulturore të Shqiptarëve – Shkup

Email: alihoxha1976@hotmail.com

Abstrakt

Të gjitha organizatat euro-atlantike, në këtë rast NATO dhe BE, vazhdimisht promovojnë politikën e dyerve të hapura dhe zgjerimit, por kushtet të cilat ato kanë vënë për anëtarësim të shteteve të reja janë shumë të përpikta dhe përfshijnë shumë aspekte. Një nga qëllimet e rëndësishme e Republikës së Maqedonisë së Veriut është anëtarësimi në NATO dhe BE. NATO është aleanca ushtarako-politike më e suksesshme në historinë e civilizimit njerëzor. Më 27 mars 2020 Republika e Maqedonisë së Veriut u bë vend anëtarë i 30-të i NATO-s.

BE (Bashkimi Evropian) është familje e shteteve demokratike Evropiane që punojnë së bashku për të përmirësuar jetën e qytetarëve të saj dhe për të ndërtuar një botë më të mirë, andaj edhe anëtarësimi i plotë në Bashkimi Evropian paraqet qëllim strategjik i Republikës së Maqedonisë së Veriut. Që nga formimi i tyre si NATO dhe BE kanë ndihmuar në ruajtjen dhe forcimin e sigurisë dhe të stabilitetit në Evropën Perëndimore. Temën time e kam titulluar “Tre marrëveshjet ndërkombëtare të Maqedonisë së Veriut si shkak për anëtarësimin në BE” ku me theks të veçantë do të përqendrohem te: Marrëveshja Kornizë e Ohrit, Marrëveshja e Prespës dhe Marrëveshja e fqinjësisë së mirë. Të gjitha marrëveshjet ndërkombëtare paraqesin ligj për shtetet që janë palë të atyre marrëveshjeve. Në kuadër të së drejtës publike marrëveshjet ndërkombëtare njihen si burime të rëndësishme të së drejtës, sidomos të asaj ndërkombëtare. Secila nga marrëveshjet ndërkombëtare kanë specifikat e veta, natyrisht edhe dallimet e saja.

Fjalë kyç: NATO, BE, Marrëveshja Kornizë e Ohrit, Marrëveshja e Prespës, Marrëveshja e Fqinjësisë së Mirë.

Marrëdhëniet Shqipëri- Kosovë përgjatë viteve 2000

Dr. Blerina Xhelaj

Universiteti “ Ismail Qemali” Vlorë

Fakulteti i Shkencave Humane- Departamenti i Edukimit

Email: blerina.xhelaj@univlora.edu.al

Abstrakt

Marrëdhëniet shqiptaro-kosovare i referohen marrëdhënieve kulturore, shpirtërore që nga e kaluara historike e deri në ditët e sotme. Me shpalljen e pavarësisë së Kosovës, Shqipëria do të kishte ambasadën e saj në Prishtinë dhe Kosova do të çelte ambasadën e saj në Tiranë. Zyrtarisht 92.93% e popullsisë së Kosovës janë shqiptarë dhe shqipja është gjuhë zyrtare në Kosovë. Kosova e shpalli pavarësinë e saj prej Serbisë më 17 shkurt 2008. Ajo ishte vendi i fundit që u shkëput nga federata ish jugosllave. Shqipëria u bë një nga pesë shtetet e para që njohu pavarësinë e Kosovës. Madje nga ana e qeverisë shqiptare e asaj kohe që kryesohej nga kryeministri shqiptar Sali Berisha, u deklarua edhe për një administrim doganor mes dy vendeve “motra”. Kjo deklaratë ngjalli një zemërim në qarqet serbe. Ministria e Jashtme e Shqipërisë, në një shënim sqarimi për Serbinë, deklaroi se Shqipëria e konsideronte shtetin e pavarur të Kosovës si faktor paqeje dhe stabiliteti në rajonin e Ballkanit, ndërsa pavarësia e saj konsiderohet si një hap i qartë që u shërben njerëzve, stabilitetit dhe perspektivës evropiane të rajonit dhe se politika e jashtme e Republikës së Shqipërisë bazohet në objektivat e përbashkëta të integritimit euroatlantik të vendit, Republikës së Kosovës dhe të gjithë rajonit. Në tetor 2011, u arrit një marrëveshje mes Ministrisë së Kulturës së Kosovës dhe asaj të Shqipërisë për përdorimin e përbashkët të ambasadave dhe shërbimeve konsullore. Në maj 2012, një abetare e zakonshme për vitin akademik 2012-2013 e klasës së parë u miratua nga dy qeveritë respektive. Gjithashtu, u hodh idea e parë e një tregu rajonal shqiptar si një risi për një hapësirë të përbashkët ekonomike midis Shqipërisë dhe Kosovës gjatë vitit 2011.

Fjalë kyç: rajon, stabilitet, integrim, BE, administrim doganor

Siguria kibernetike në Shqipëri

Dhurata Hoxha

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: dhurata.hoxhaj@universitetiaab.com

Abstrakt

Çdo ditë e më shumë jetët e qytetarëve po bëhen më të lehta me ndihmën e teknologjisë e cila po avancohet dita e ditës por gjithashtu kjo e mirë e ka edhe një të keqe. Sulmet që bëhen nëpër rrjetet e sigurisë po bëhen të papritura dhe të shpeshta, sikurse që ka ndodhur në Shqipëri vitin që lamë pas saktësisht me 15 korrik 2023 kanë ndodhur 49 sulme prej 12 nga më të rënda. Këtij rasti i ka ardhur në ndihmë SHBA dhe BE, ku kanë ndihmuar në përforcimin e rrjetit kibernetik me një shumë të konsiderueshme parash. Problemi është zgjidhur brenda afatit dhe sulmi që i është bërë nga ana e Iranit është përmirësuar. Andaj zgjedhja e këtyre problemeve duhet të merret seriozisht për shkak që vihet në rrezik edhe ekonomia e shtetit si dhe jetët e qytetarëve janë në rrezik për shkak të sulmeve në llogaritë bankare, e-sistem etj. Ajo çfarë mësuam rreth këtij problemi rreth sulmeve është se duhet marrë parasysht përforcimi i rrjeteve të Sigurisë Kibernetike andaj ndihma nga shtetet e fuqishme sikur SHBA dhe BE i hyjnë në punë një vendi të vogël sikur që është Shqipëria që i ndihmon në përforcim dhe menaxhim të rrjeteve sidomos Policisë së Shtetit.

Fjalë kyç: sulm kibernetik, teknologji, SHBA, BE, Iran.

Roli i administratës publike në promovimin e paqes dhe zhvillimit të qëndrueshëm: Rasti i Republikës së Kosovës

Elsa Zyberaj

PhD Cand., Universiteti i Evropës Juglindore

Email: ez31437@seeu.edu.mk

Abstrakt

Administrata publike në Republikën e Kosovës luan rol të rëndësishëm në ndërtimin dhe promovimin e paqes sociale si dhe në zhvillimin e qëndrueshëm të vendit. Duke qenë balancuese e tillë punimi mëton të hedhë dritë mbi sfidat dhe mundësitë që hasen në këtë proces në veprimtarinë e administratës publike, dhe duke specifikuar përvojat e suksesshme në këtë drejtim. Një vend të veçantë në punim marrin edhe sfidat specifike me të cilat përballen institucionet publike në Republikën e Kosovës ku përfshihet korrupsioni, nepotizmi si dhe mungesa e kapaciteteve të cilat japin ndikim të drejtpërdrejtë në mos qëndrueshmërinë institucionale. Përmes një analize të detajuar të praktikave aktuale evropiane dhe studimeve të rasteve të suksesshme në Kosovë dhe Evropë synohet që të identifikohen pikat kyçe të suksesit dhe të ofrohen rekomandimet për përmirësimin e efikasitetit dhe transparencës në sektorin publik për të arritur në realizimin e një administrate më të drejtë, të qëndrueshme dhe të aftë për të ndërtuar paqe dhe siguri në Kosovë

Fjalë kyçe: Administratë publike, Kosova, zhvillim i qëndrueshëm, paqe sociale, reforma.

Sfidat e parandalimit të kriminalitetit tek të miturit në sistemin penitenciar shqiptar''

PhD. Esjurda Tallushi

Universiteti i Tiranës

Email: esjurda3tallushi@gmail.com

Prof. Asoc. Dr. Marinela Sota

Universiteti i Tiranës

Email: sotamarinela@yahoo.com

Abstrakt

Legjislacioni ndërkombëtar i jep prioritet jo vetëm integrimit në shoqëri të të miturve në konflikt me ligjin përmes politikave sociale, por sidomos parandalimit të kriminalitetit të të miturit. Në Shqipëri, përveç përfaqësive ndërkombëtare në kuadrin ligjor e në praktikat në interesin më të lartë të të miturve, mbetet sfidë pjesa e parandalimit të kriminalitetit të të miturit. Qëllimi i këtij studimi është evidentimi i sfidave të parandalimit të kriminalitetit të të miturit në sistemin penitenciar shqiptar. Metoda e përdorur e kërkimit është ajo cilësore e bazuar në intervista me pyetje të hapura me të gjithë punonjësit profesionistë të zinxhirit të institucioneve korrektuese, si: Instituti i të Miturve në Konflikt me Ligjin, por edhe institucioneve me fokus komunitar, instancat e pushtetit lokal, me përfaqësues të të Miturve si dhe përfaqësues të OJF-ve që kanë kontribut ndër vite me këtë fokus. Intervistat janë realizuar me 15 subjekte të përzgjedhura përmes kampionimit me qëllim.

Disa nga gjetjet e studimit përsa i përket sfidave në sistemin penitenciar mbi parandalimin e kriminalitetit të të miturit lidhen me: mungesën e kapaciteteve njerëzore në instancat e pushtetit lokal të cilat nuk merren vetëm me të miturit në konflikt me ligjin, por duhet të mbulojnë edhe shumë targete të tjera. Legjislacioni për të mitur nuk është shoqëruar me të gjitha strukturat e mirëfillta të koordinimit me shërbime konkrete; mungesa e bashkëpunimit ndër-institucional; mungesa e mbështetjes së familjeve me politika sociale konkrete etj.

Si përfundim e rëndësishme do të ishte që ndërgjegjësimi në lidhje me veprat penale tek prindërit, por edhe vetë fëmijët të fillojë në çdo shkollë të vendit që në ciklin e lartë të arsimit 9-vjeçar.

Fjalë kyç: parandalim, sistem penitenciar, i mitur, sfidë, kriminalitet.

Kosova - kontribuese për paqen në rajonin e trazuar

Dr.sc. Fatmir Qollakaj

Kolegji AAB, Fakulteti Juridik

Email: fatmir.qollakaj@universitetiaab.com

Abstrakt

Zhvillimet kohën e fundit në Evropë e posaçërisht që nga agresioni i Rusisë në Ukrainë kanë interferuar në stabilitetin e regjionit, në ç'ekuilibrimin e sigurisë dhe riaktualizimin e fuqizimit të të konceptit mbi sigurinë kolektive. Agresioni i Rusisë në Ukrainë ishte atak direkt në rendin botëror dhe indirekt sfidë shumë serioze për NATO n, SHBA -n dhe miqtë e sajë.

Kosova në këtë vorbull ngjarjesh e zhvillimesh ndoqi një vijë unike e konfirmimit të aleatit natyral me SHBA, mirënjohëse ndaj NATO s dhe u rreshtua përkrah miqve ndërkombëtar duke i vendosur sanksione Rusisë por edhe duke fuqizuar rendin e ligjin, parakushte këto të demokracisë së qëndrueshme sfond i pa kontestuar për një siguri të qëndrueshme në regjion e më gjerë. Në aspektin e ngushtë të sigurisë Republika e Kosovës filloi përpjekjet e suksesshme të konsolidimit dhe fuqizimit të sistemit të Sigurisë parakusht për kontribut në sigurinë regjionale duke zhvilluar me saktësi reformën e FSK sipas planit të paraparë paraprakisht si dhe duke përbushur standardet operative ushtarake për tu anëtarësuar në NATO, objektiv real i synuar. Edhe në përballjen me sfidat serioze të sigurisë si sulmi terrorist, në shtator 2023, sulmet hibride në kontinuitet dhe lufta speciale e orkestruar e koordinuar nga Serbia, Republika e Kosovës ka rezultuar e suksesshme duke iu përmbajtur strikt konceptit konvencional të mbrojtjes së rendit juridik e kushtetues dhe garantimit të sigurisë së të gjithë qytetarëve pa dallim.

Metodologjia e aplikuar në punim përmban metodat: analiza e përmbajtjes, metoda empirike, krahasimore.

Fjalë kyç: Siguria, ligji, Republika e Kosovës, siguria kolektive, NATO.

Përparësitë e Kosovës në integrimin në struktura euroatlantike pas agresionit të Rusisë në Ukrainë

Prof. Ass. Dr. Mentor Lecaj

Fakulteti Juridik, Kolegji AAB, Prishtinë

Email: mentor.lecaj@universitetiaab.com

Abstrakt

Ky punim fokusohet në gjetjen e faktorëve, të cilët kanë efekt politik dhe që ndikojnë rritjen e mundësisë së përsheptimit të integritit të Kosovës në strukturat euroatlantike, posaçërisht në NATO.

Në këtë artikull janë përdorur metoda deskriptive, komperative dhe analitike me qëllim të provohen mendimet e ndryshme të autorëve, dhe të dhënat në dokumente zyrtare nga institucionet ndërkombëtare, të cilët i janë qasur kësaj problematike.

Në këtë punim shkencor janë gjetur përparësitë dhe anët negative të luftës në Ukrainë sa i përket anëtarësimit të Kosovës në strukturat euroatlantike. Si anë negative konsiderohet, të jete rritja e skepticizmit dhe e kundërshtarëve të pavarësisë së Kosovës, e cila kjo do të pengojë anëtarësimin e Kosovës në organizata të përgjithshme ndërkombëtare p.sh. në Kombet e Bashkuara, ndërsa efekti pozitiv i agresionit rus në Ukraine pritët të jetë rritja e dinamikave të integritit më të shpejt të Kosovës në NATO dhe në organizata ndërkombëtare aty ku ndikimi i vendeve perëndimore nuk varet nga drejta e vetos e vendeve kundërshtare të pavarësisë së Kosovës.

Në këtë punim konkludohet se me ndryshimin e rendit botëror, e me fillimin e agresionit rus në Ukrainë, Ballkani Perëndimor, e në veçanti Kosova do të jetë fokusi i debateve në qarqet vendimmarrëse globale.

Ky artikull shkencor, është i bazuar në mendime pro dhe kundra të autoreve të ndryshëm të, cilët theksojnë se agresioni në Ukrainë nga Rusia ka ndikuar esencialisht në panoramën politike të vendeve të Ballkanit Perëndimor.

Fjalë kyç: Rendi botëror, agresioni rus, Ukraina, Kosova, NATO.

Bashkëpunimi mes Kosovës dhe Shqipërisë në periudhën afatmesme në krijimin e kapaciteteve të përbashkëta ushtarake sipas konceptit “smart defence”

Remzije Morina, kolonele në pension

Email: rashimon9846@gmail.com

Abstrakt

Interesat kombëtare janë gurë themeltarë për formulimin e politikës së sigurisë kombëtare dhe shërbejnë si udhëzime për t’u përballur me kërcënimet e sigurisë dhe për t’i trajtuar mundësitë në dispozicion ndërkohë që qëllimet e sigurisë kombëtare shërbejnë si udhëzime për mbrojtjen dhe avancimin e interesave kombëtare. Bashkëpunimi i mbrojtjes ndërmjet Shqipërisë dhe Kosovës, i cili filloi në fillim të viteve 1990, mund të karakterizohet në tre periudha të dallueshme: së pari nga 1991 deri në fund të luftës në Kosovë në qershor 1999; Së dyti nga qershori i vitit 1999 deri në shpalljen e pavarësisë së Kosovës në shkurt 2008; dhe e treta pas pavarësisë, kur bashkëpunimi midis vendeve filloi të funksionojë normalisht.

Fushat në të cilat bashkëpunimi mbrojtës midis Shqipërisë dhe Kosovës është më i zhvilluar janë arsimi dhe trajnimi ushtarak (E & T) dhe integrimi euroatlantik. Ky bashkëpunim duhet të zhvillohet gjerësisht dhe të bëhet me kujdes për të siguruar që të gjitha aktivitetet e tilla të kryhen në një standard të lartë. Në veçanti, fusha të caktuara të dukshmërisë së lartë, siç janë "operacionet", duhet t'u jepet prioritet bashkëpunimit për shkak të përfitimeve reciproke që ato ofrojnë për të ndihmuar në zgjidhjen e situatave të sigurisë që mund të lindin dhe efekti i tyre pozitiv në opinionin publik dhe mbi klimën e përgjithshme të bashkëpunimit dhe sigurisë ndërmjet dy vendeve dhe më gjerë. Format i bashkëpunimit duhet të bazohet në formatin e “*smartdefence*” apo “*poolingandsharing*” të disa kapaciteteve.

Fjalë kyç: Shqipëria, Kosova, “smart defence”, “poolingandsharing”

Roli i Inteligjencës artificiale në menaxhimin e sigurisë dhe paqes në vendet e Ballkanit Perëndimor, me theks të veçantë në Kosovë

Prof. Asoc. Dr. Veton Vula

Kolegji AAB

Email: veton.vula@universitetiaab.com

Prof. Ass. Dr. Mensut Ademi

Email: mensut.ademi@universitetiaab.com

Kolegji AAB

PhD(c) Drizan Shala

Universiteti i Sarajevës

Email: drizan.shala@gmail.com

Abstrakt

Siguria dhe paqja janë dy qëllime themelore në një botë të trazuar. Siguria përbën mbrojtjen nga rreziqet dhe kërcënimet, ndërsa paqja është gjendja e marrëdhënieve të qetësisë dhe bashkëpunimit midis njerëzve. Në një situatë të trazuar, këto vlera përbëjnë sfidën për të arritur stabilitetin dhe harmoninë, duke kërkuar përpjekje të përbashkëta për të zbutur konfliktet dhe për të ndërtuar sisteme të qëndrueshme të drejtësisë. Në këtë drejtim, qëllimi i këtij punimi është analizimi i situatave dhe rreziqeve tjera potenciale në rrezikimin e paqes dhe sigurisë nga përdorimi i IA. Lidhur me këtë, shtrohet edhe pyetja kërkimore, sa dhe cili është roli i IA në menaxhimin e sigurisë së shtetit përfshinë strategjitë nacionale dhe veprimet për të mbrojtur dhe ruajtur stabilitetin dhe integritetin e shtetit. Nga punimi dalin disa rekomandime se IA ka një potencial të madh për të menaxhuar sigurinë dhe paqen në Kosovë dhe në vendet e tjera të Ballkanit perëndimor.

Fjalë kyç: Inteligjenca artificiale (IA), siguria, paqja, menaxhimi.

Dezinformimi dhe lufta hibride

Dr.sc. Xhevahire Krasniqi-Podvorica

Fakulteti Administratë Publike-Kolegji AAB

Email: xhevahire.krasniqi-podvorica@universitetiaab.com

Abstrakt

Dezinformimi dhe lufta hibride janë dy procese të cilat gërshetohen njëra me tjetrën dhe janë mjete të cilat e plotësojnë njëra tjetrën. Fundi i viteve tetëdhjeta dhe fillimi i viteve nëntëdhjeta shënojnë një epokë të re në marrëdhëniet ndërkombëtare dhe në sigurinë botërore. Rrënja e sistemit monist në disa vende të Evropës Lindore, posaçërisht shkatërrimi i Bashkimit Sovjetik dhe shpërbërja e ish Jugosllavisë, pastaj edhe zhvillimi i teknologjive të reja, sidomos në sferën e informimit, internetit dhe rrjeteve sociale, ndikuan në krijimin e metodave të reja të paraqitjes së konflikteve, tanimë me mjete moderne. Këto dukuri ndikuan edhe në krijimin e terminologjisë së re, si lufta hibride, dezinformimi, lajmet e rreme etj. Dezinformimi ka për qëllim shtrembërimin e gjendjes faktike dhe krijimin e realiteteve të reja dhe të rrejshme, me qëllim arritjen e efekteve të dëshirueshme. Këto lajme të rrejshme ose dezinformata janë pjesë e luftës hibride e cila kohëve të fundit gjithnjë e më shumë po merr hov. Me denoncimin e këtyre veprimeve devijante në shoqëri, synohet të parandalohen veprimet destruktive të strukturave të ndryshme qeveritare apo paramilitare a kriminale. Për të arritur këtë duhet përdorur metoda të ndryshme të denoncimit si krahasimi, faktimi dhe informimi i drejtë i opinionit. Rezultatet e një veprimi të këtillë do të parandalojnë arritjen e qëllimeve të cilat krijojnë huti dhe konflikte në mjedise të ndryshme, posaçërisht në shoqëritë me demokraci diskutabile të zhvillimit shoqëror.

Fjalë kyç: dezinformimi, lufta hibride, siguria ndërkombëtare, internet, lajmet e rreme

Krimet kundër njerëzimit në shekullin 21, sfida dhe specifika

Ma. Zara Nebihu Arnaout

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: zara.nebihu@universitetiaab.com

Abstrakt

Gjenocidi është shkatërrimi i qëllimshëm i një populli tërësisht ose pjesërisht. Në vitin 1948, Konventa e Kombeve të Bashkuara për Gjenocidin e përkufizoi gjenocidin si çdo nga pesë aktet e kryera me qëllim për të shkatërruar, tërësisht ose pjesërisht, një grup kombëtar, etnik, racor ose fetar. Në këtë punim janë analizuar dhe përkujtuar disa nga gjenocidet më të fundit të shekullit të kaluar si ai në Kosovë, Bosnje dhe Hercegovinë, pastaj lufta Rusi-Ukrainë si dhe Gjenocidi aktual i Izraelit ndaj popullit të Gazas, respektivisht të Palestinës. Pyetja kërkimore e këtij studimi ka qenë, *“Cilat janë disa nga shkaqet dhe pasojat e gjenocideve?”* Duke adresuar këtë pyetje, analizat dhe rezultatet e këtij studimi kanë treguar se gjenocidi nuk ka arsye për të ndodhur dhe si i tillë meriton dënimin më të ashpër në përputhje me ligjin si dhe pasojat e gjenocideve gjithmonë kanë qenë fatalitet dhe katastrofë e madhe me humbjen e jetës së qindra mijëra qytetarëve të pafajshëm.

Fjalë kyç: Gjenocid, vrasje, llogaridhënie, Kosovë, Gaza, Palestinë, Izrael, Ukrainë

Qeverisja e Mirë dhe Zhvillimi i Qëndrueshëm në Rajonet e Konfliktit: Rasti i Kosovës

PhDc. Albulena Brestovci & PhDc. Blinera Veliu

Fakulteti Administratë Publike, Kolegji AAB

Email: albulena.brestovci@universitetiaab.com

Email: blinera.veliu@universitetiaab.com

Abstrakt

Qeverisja e mirë është çështje thelbësore për zhvillimin e qëndrueshëm e veçanërisht në rajonet e prekura nga konflikti ku stabiliteti dhe ndërtimi i paqes janë prioritet. Ky punim do të shqyrtoj ndikimin e praktikave të qeverisjes së mirë në krijimin e kushteve për zhvillim të qëndrueshëm në Republikën e Kosovës, një rajon që ka kaluar një periudhë të gjatë konfliktesh dhe tranzicioni politik. Duke analizuar elementet kryesore të qeverisjes së mirë, si transparenca, llogaridhënia, pjesëmarrja e komunitetit dhe efektiviteti institucional, studimi përpiket të identifikojë praktikatat dhe politikatat që kanë kontribuar në stabilitetin dhe zhvillimin e Kosovës.

Përmes një kombinimi metodash kërkimore, përfshirë analizën e politikave, intervistat me zyrtarë dhe ekspertë të qeverisjes, dhe studimet e rasteve, ky punim eksploron sesi administrata publike e Kosovës ka adresuar sfidat dhe ka promovuar zhvillimin e qëndrueshëm. Rezultatet tregojnë se praktikatat e qeverisjes së mirë kanë ndihmuar në parandalimin dhe menaxhimin e konflikteve, krijimin e një ambienti të qëndrueshëm dhe përmirësimin e besimit publik.

Në fund, punimi sugjeron rekomandime për politikatat publike dhe strategjitë që mund të implementohen nga administratat lokale dhe ndërkombëtare për të promovuar qeverisjen e mirë dhe zhvillimin e qëndrueshëm në rajonet e tjera të prekura nga konflikti. Ky studim kontribuon në literaturën ekzistuese mbi qeverisjen e mirë dhe zhvillimin e qëndrueshëm, duke ofruar njohuri të vlefshme për politikëbërësit, akademikët dhe praktikuesit në fushën e qeverisjes publike dhe zhvillimit ndërkombëtar.

Fjalë kyç: qeverisje e mirë, zhvillimi i qëndrueshëm, transparenca, llogaridhënie

Lidershipi në reformimin e administratës publike: Rasti i Kosovës

Prof. Ass. Dr. Vrullim Buja

Fakulteti Administratë Publike, Kolegji AAB

Email: vrullim.buja@uni-edu.net

Abstrakt

Reformimi i administratës publike është një komponent kyç në përmirësimin e qeverisjes dhe ndërtimin e institucioneve të qëndrueshme dhe transparente, veçanërisht në vendet që kanë kaluar periudha të gjata tranzicioni politik dhe ekonomik. Ky studim shqyrton rolin e lidershipit në procesin e reformimit të administratës publike në Kosovë, duke u fokusuar në strategjitë dhe metodat që janë përdorur për të adresuar sfidat dhe për të arritur qëllimet e reformës. Pas shpalljes së pavarësisë në vitin 2008, Kosova është përballur me sfida të shumta për të krijuar një administratë publike efektive dhe të besueshme. Udhëheqësit kosovarë kanë zbatuar një sërë strategjish për të përmirësuar funksionimin e administratës, duke përfshirë vizionin dhe planifikimin strategjik, përfshirjen e palëve të interesuara, menaxhimin e ndryshimeve dhe luftën kundër korrupsionit.

Studimi gjithashtu shqyrton rolin e komunitetit ndërkombëtar, veçanërisht të Bashkimit Evropian dhe organizatave të tjera ndërkombëtare, në mbështetjen e përpjekjeve për reformë përmes asistencës teknike, trajnimeve dhe fondeve. Përmirësimet e arritura në administratën publike të Kosovës tregojnë rëndësinë e lidershipit efektiv dhe të qartë në drejtimin e reformave. Megjithatë, studimi thekson se sfidat mbeten, përfshirë nevojën për të përmirësuar më tej kapacitetet institucionale, për të luftuar korrupsionin dhe për të ruajtur besimin e publikut.

Ky studim ofron një analizë të thelluar të përvojës së Kosovës në reformimin e administratës publike, duke nxjerrë mësimet vlefshme për vendet e tjera që ndodhen në faza të ngjashme të tranzicionit. Rezultatet e këtij studimi synojnë të kontribuojnë në debatin akademik dhe praktik mbi rolin e lidershipit në ndërtimin e administratave publike efektive dhe të qëndrueshme në kontekste post-konfliktuale dhe tranzicionale.

Fjalë kyç: Lidershipi, reformimi i administratës publike, Kosova, transparenca, efikasitetet qeverisës.

Ndikimi i marketingut digjital në mbështetjen për politikat buxhetore dhe informacionin publik në vendet në zhvillim

Etleva Namligjiu

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: etleva.namligjiu@aab-edu.net

Abstrakt

Mediat sociale dhe interneti kanë siguruar një platformë alternative për marketingun ndërkombëtar. Këto platforma po ndryshojnë gjithnjë e më shumë tregtinë për mirë, gjithashtu i jep sektorit publik një shans për të ndërtuar marrëdhënie më të forta dhe më kuptimplote me audiencën e tyre. Menaxhimi i marrëdhënieve ndërmjet agjencive qeveritare, publikut të gjerë dhe palëve të tjera që kërkojnë shërbime prej tyre është qëllimi kryesor i marketingut të sektorit publik dhe marketingu digjital e bën këtë më të lehtë. Qëllimi i këtij studimi është të kuptojë se si adoptimi i teknologjisë së marketingut digjital ndikon në ekonominë në zhvillim. Në punim analizohet ndikimi i marketingut digjital në informacionin publik si dhe në mbështetjen për politikat buxhetore në vendet në zhvillim. Ky studim plotëson boshllëqet teorike në literaturë duke kuptuar ndikimin e marketingut digjital në marrëdhënie me publikun. Ky punim konkludon se zgjidhja më e mirë për të rritur mbështetjen për politikat buxhetore dhe informacionin publik për një vend në zhvillim është të zbatojë kombinimin e të dy strategjive, marketingu digjital dhe tradicional. Meqenëse, ka grupe njerëzish që ende lidhen me marketingun tradicional, si televizioni, radio dhe materialet e leximit, ndërkohë që statistkisht, popullata e re priret të kalojë më shumë kohë në internet.

Fjalë kyç: marketingu digjital, politikat buxhetore, vendet në zhvillim, marketingu tradicional, shërbime.

Roli i edukimit dhe trajnimit në zhvillimin ekonomik - rasti i Kosovës

Rrezarta Gashi

Kolegji AAB, Prishtinë, Kosovë

Email: rezarta1.gashi@universitetiaab.com

Abstrakt

Edukimi dhe trajnimi janë elemente thelbësore për zhvillimin ekonomik të Kosovës. Investimi në këto fusha mund të krijojë një forcë punëtore të kualifikuar, të ulur papunësinë dhe të nxisë inovacionin. Kjo, nga ana tjetër, do të ndihmojë në ndërtimin e një ekonomie të qëndrueshme dhe konkurruese. Ky punim ka për qëllim të eksplorojë rolin dhe ndikimin e edukimit dhe trajnimit në zhvillimin ekonomik të Kosovës. Përmes një analize të hollësishme të politikave arsimore dhe programeve të trajnimit, studimi synon të zbulojë mënyrat se si investimet në këto fusha mund të kontribuojnë në krijimin e një fuqie punëtore të kualifikuar, uljen e papunësisë dhe nxitjen e inovacionit, duke ndihmuar në ndërtimin e një ekonomie të qëndrueshme dhe konkurruese në Kosovë. Rezultatet tregojnë se investimet në edukim dhe trajnim përmirësojnë ndjeshëm kualifikimet e forcës së punës në Kosovë, duke përgatitur individët për tregun e punës dhe duke ulur papunësinë përmes aftësive dhe njohurive të reja. Këto programe nxisin inovacionin përmes kulturës së mësimi të vazhdueshëm dhe zhvillimit të aftësive teknologjike dhe krijuese. Përmirësimi i infrastrukturës edukative rrisin cilësinë e arsimit dhe ofrojnë më shumë mundësi për të rinjtë në arsim dhe trajnim profesional. Zhvillimi i politikave të fokusuar në edukim dhe trajnim është thelbësor për një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik, ndërsa bashkëpunimi i shtuar publik-privat ka mundësuar programe të përshtatura me nevojat e tregut të punës, duke lehtësuar tranzicionin nga edukimi në punësim.

Fjalë kyç: zhvillimi ekonomik, edukimi, trajnimet, inovacioni, Kosova.

Zhvillimi dhe zgjidhja e problemit “principal-agjent” më vështrim të veçantë në bizneset e rajonit të Pejës

Fatos Turkaj

Autoriteti Rregullativ i Hekurudhave, Prishtinë

Email: fatosturkaj@gmail.com

Abstrakt

Ky punim e shtjellon temën e zhvillimit të problemit “principal-agjent” dhe me mënyrën se si veprohet në bizneset e rajonit të Pejës, për zgjidhjen e këtij problemi. Ky fenomen është prezent tek bizneset, ku është i ndarë menaxhimi nga pronësia, e kjo shoqërohet me humbje të ndryshme, sepse menaxherët nuk kanë motive të mëdha për arritjen e fitimit maksimal, sikurse kanë pronarët e bizneseve. Menaxherët në rrethana të tilla mund të shikojnë vetëm përfitimet personale pa marrë në konsideratë biznesin dhe qëllimet e pronarit. Pra, edhe pse posedojnë përgatitje dhe zgjuarsi mund t’u mungojë motivi për rezultat maksimal. Pyetjet kërkimore të punimit janë: Si zhvillohet problemi “principal-agjent”? Cilat janë disa nga metodat për zgjidhjen këtij problemi? Kurse, si qëllim kryesor i punimit është analizimi dhe pasqyrimi i zhvillimit dhe zgjidhja e problemit “principal-agjent” në bizneset e komunave të rajonit të Pejës. Punimi përbëhet nga pjesa teorike, pjesa empirike, rezultatet e anketës të realizuar, prej nga rezultojnë edhe përfundimet dhe rekomandimet. Metodologjia e përdorur është ajo sasiore, ku në fillim janë dhënë hipotezat pastaj është përpiluar anketa për vërtetimin apo mohimin e hipotezave. Në këtë punim është bërë anketimi i 20 pronarëve të bizneseve, ku pronësia është e ndarë nga menaxhmenti. Si gjetje është se shumica e bizneseve ballafaqohen me problemin “principal-agjent” dhe kanë shpenzime të mëdha për mbikëqyrjen e menaxherëve. Kurse, si rekomandim është se rruga kryesore e zgjidhjes së këtij problemi është vendosja e synimeve të menaxherit në shërbim të synimeve të pronarit (aksionarëve). E kjo arrihet duke e lidhur shpërblimin e tij me performancën e biznesit.

Fjalë kyç: menaxhment, pronësi, principal-agjent, biznes

Shqipëria dhe Kosova - faktor të kohezionit të sigurisë dhe paqes në Europën Juglindore

Dr. Sadri Ramabaja dhe Dr. Jeton Kelmendi

Kolegji AAB, Prishtinë

sramabaja@gmail.com , jeton.kelmendi@universitetiaab.com

Abstrakt

Çlirimi i Kosovës (qershor 1999) ishte një akt historik për Kombën Shqiptarë. Lufta e UÇK-së dhe ndërhyrja e NATO-s [1999], pra e demokracive perëndimore, i dha fund kolonializmit dhe shfrytëzimit shekullor të Kosovës nga Serbia [1912-1999]. Shpallja e Pavarësisë së Kosovës më 17 shkurt 2008 i hapi rrugën përparimit kombëtar dhe përfundimit të procesit të krijimit gradual të shtetit-komb.

Republika e Shqipërisë dhe Republika e Kosovës si dy entitete shtetërore shqiptare ndërkohë po shndërrohen në pjesë përbërëse e rendit të ri evropian. Që të dy këto republika, e para e pavarësuar nga Perandoria Osmane më 28 Nëntor 1912 dhe e dyta, Republika e Kosovës e çliruar më 12 qershor 1999 nga kolonializmi shekullor serb dhe e pavarësuar më 17 Shkurt 2008, rezultojnë të jenë si kurorëzim i natyrshëm i veprës së idealistëve shqiptarë, mbi të gjitha të tre brezave të fundit që kontribuan për çlirimin e Kosovës. Integrimin e tyre në një formë të organizimit shtetëror federal, në hap me integrimin në kuadër të BE-së, jo të jetë produkt i aktivizimit të forcave politike përparimtare në të dyja republikat ekzistuese, të cilat jam i prirur t'i cilësoj si brezi i artë i demokratëve kritikë dhe të pjekur.

Rrjedhimisht Shqipëria dhe Kosova si dy republika shqiptare duhet parë edhe si një faktor koheziv në procesin e kthimit të plotë të kombit në shtratin e tij qytetëruar autokton në frymën e qytetërimit perëndimor.

Fjalë kyç: Republika e Shqipërisë, Republika e Kosovës, kohezion kombëtar, shtet-kombi, ëndrra evropiane, Federata Shqiptare.

Ballkani Perëndimor - vatër e krizave të mundshme

Prof. Ass. Dr. Ramë Buja

Fakulteti Administratë Publike, Kolegji AAB

Email: ramë.buja@universitetiaab.com

Abstrakt

Ballkani Perëndimor (Kosova, Shqipëria, Serbia, Mali i Zi, Bosnja e Hercegovina, Maqedonia) ishte gjatë kohë dhe për fat të keq ende mbetet vatër e krizave potenciale edhe në kohën tonë. Procesi i papërfunduar i shtetësisë së Republikës së Kosovës; problemi i pazgjidhur përfundimisht i Bosnjës dhe Hercegovinës, shkaku i 'Republikës serbe' brenda; Mali i Zi jo stabil për shkak të prezencës jo të pakët të etnisë serbe atje; Maqedonia me turbulenca pas zgjedhore, për shkak të strukturës së parlamentit dhe qeverisë, me tendenca mospranimit të Marrëveshjes së Ohrit dhe Marrëveshjes së Prespës; Serbia me regjim autokratik e totalitar, pro rus, mohues e shpërfillës i komunitetit ndërkombëtar, për çfarëdo hapi integrues; Shqipëria me probleme të brendshme, aktualisht të menaxhueshme, mbetet vendi më stabil i rajonit, me turbulenca nga një opozitë e pa konsoliduar.

Ky punim ka për qëllim të sqaroj pozitën aktuale të këtyre vendeve të rajonit tonë, duke pasur në fokus shqetësimin për mundësinë e eskalimit të situatave, me tendencë destabilizimi, me qëllim shpërqendrimi të vëmendjes nga krizat tjera aktuale.

Trajtimin do ta bëjmë për të gjitha shtetet veç e veç, duke peshuar shkallën e rrezikshmërisë së mundshme dhe mundësisë së parandalimit të tyre.

Kosova, do ta ketë vëmendjen e veçantë, për shkak të pozitës së saj aktuale, me një status akoma të papërfunduar të shtetësisë së saj në përmasa ndërkombëtare. Për shkakun e negociatave të filluara me Serbinë para më shumë se një dekade. Negociata që nuk kanë asnjë logjikë racionale as politike, as juridike as praktike pas arsyeshmërisë që i ka bërë statusit të saj GJND-ja.

Fjalë kyç: Kosovë, Serbi, BeH, Maqedoni e Veriut, Shqipëri, Mali i Zi.

Menaxhimi i arsimit të lartë në Republikën e Kosovës

Shqiponja Nallbani-Berisha

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: shqiponja.nallbani@universitetiaab.com

Abstrakt

Arsimimi i lartë në botën moderne vlerësohet si faktor që nxit produktivitetin dhe efikasitetin e zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik. Menaxhimi i arsimit të lartë në Republikën e Kosovës është një proces i vazhdueshëm që kërkon angazhim dhe përpjekje të vazhdueshme për përmirësim dhe zhvillim. Nga ky këndvështrim drejtimi modern i Universiteteve është një nga elementet e suksesit për zhvillim shoqëror-ekonomik. Qëllimi i këtij studimi është identifikimi i faktorëve që ndikojnë në Menaxhimin e Arsimit të Lartë në Kosovë. Në këtë kuadër shtrohet pyetja kërkimore një rektor i suksesshëm është ai i cili ka një qasje menaxheriale apo akademike? Në punim do të analizohet një seri teorish për mënyrat dhe modelet e suksesshme të drejtimit të cilat do të krahasohen me rezultatet e nxjerra nga pyetësori. Nga hulumtimi besueshëm është vërtetuar se një rektor i suksesshëm përveç qasjes së kombinuar gjithsesi duhet të ketë njohuri edhe më të gjera në mënyrë që të jetë koheziv në zhvillimin dhe përmirësimin e ekonomisë së bazuar në dije.

Fjalë kyç: arsim i lartë, universitet, menaxhim, drejtim, rektor, performancë

Masat e ndërmarra të qeverive në rajon për zbutjen e pasojave të inflacionit pas agresionit rus mbi Ukrainën

Prof. Gëzim Selimi

Prof. Shaip Bytyqi

Kolegji AAB, Fakulteti Ekonomik, Prishtinë

gëzim.selimi@universitetiaab.com, shaip.bytyqi@universitetiaab.com

Abstrakt

Për shkak të një rritjeje të shpejtë të shkallës së inflacionit që ka ndikuar negativisht në ekonomitë e botës, e posaçërisht në ekonomitë e vendeve të Ballkanit Perëndimor (Shqipërisë, Kosovës, Maqedonisë së Veriut, Serbisë, Malit të Zi dhe Bosnja dhe Hercegovina), qeveritë kanë ndërmarrë një sërë masash për të stabilizuar çmimet dhe për të mbështetur sektorët ekonomikë më të prekur. Qëllimi i këtyre masave ishte të zvogëlonte ndikimin negativ të inflacionit tek konsumatorët dhe bizneset dhe njëherit të ndikonte që të promovonte një zhvillim të qëndrueshëm ekonomik.

Masat e ndërmarra, të qeverive, përfshinin përmirësimin e politikave monetare - për të kontrolluar ofertën e parasë dhe për të stabilizuar normat e interesit, si dhe masa fiskale - për të ndihmuar grupet më vulnerabël, më të rrezikuara me ndihma të drejtpërdrejta financiare dhe jofinanciare si dhe me dhënie të subvencionit për energjinë. Masat e subvencioneve dhe ndihmave direkte kanë pasur një ndikim pozitiv në uljen e çmimeve dhe në mbështetjen e bizneseve, por janë vënë re sfida në menaxhimin e burimeve dhe implementimin e politikave në disa sektorë. Masat e ndërmarra, në përgjithësi, kanë qenë efektive në stabilizimin e inflacionit dhe në ndihmën e grupeve të prekshme, por ka nevojë për përmirësime në menaxhimin e politikave dhe në strategjitë e zbatimit. Rekomandohet një rishikim i vazhdueshëm i masave dhe një përmirësim i koordinimit midis politikave monetare dhe fiskale për të përmirësuar efikasitetin dhe për të adresuar sfidat e mbetura.

Fjalë kyç: inflacioni, politika monetare, politika fiskale, subvencion

Roli i marketingut strategjik në menaxhimin efikas të bizneseve të mesme dhe menaxhimi i çmimeve konkurruese në treg. Rast studimi: Fashion Group, Maqedoni

**Prof. Asoc. Dr Ali Ismajli,
Nazmije Morina**

Kolegji AAB Prishtinë

Email: ali.ismajli@universitetiaab.com

Abstrakti

Është koha për transformim, konkurrencë dhe klientelë kërkuese dhe ky është një reflektim i një mjedisi shumë konkurrues. Në funksion të kësaj ngjarje, bëhet mëse e domosdoshme për të kërkuar strategji dhe mjete si ndihmë menaxheriale, sidoqoftë kur planifikimi i marketingut bëhet adekuat, i vendosur dhe orientues i veprimeve të kompanive, pavarësisht nga madhësia ose segmenti i tyre. Qëllimi i këtij punimi është të hetojë se si do të ndikojë marketingu strategjik në menaxhimin e bizneseve të mesme dhe se si ndikojnë këto strategji në menaxhimin e çmimeve dhe qëndrimin në tregjet konkurruese në Maqedoninë e Veriut. Të dhënat tregojnë se pjesa më e madhe e tyre në masën 35 % i përket grupmoshës 26-35 vjeç. Moshë 18-25 vjeç përbëjnë 30 % ndërsa moshë 36-45 vetëm 25 %. Anulimi i porosive ishte një ndër vështirësitë më të mëdha të hasura nga bizneset e ndjekur nga pagesa e qirave prej 80 %. Pagat e punonjësve dhe sigurimet ishin një kufizim tjetër në masën 70 % e ndjekur nga shlyerja e kredive dhe pagesa e llogarive të pagueshme 30 % e bizneseve raportuan se pandemia e Covid-19 shkaktoi ndërprerje totale të furnizimit ndërsa 35 % e tyre deklaruan se pati mungesë të prodhimit. Punimi advokon për politika financiare dhe fiskale që kanë për qëllim mbështetjen dhe subvencionimin e bizneseve në Maqedoninë e Veriut.

Fjalë kyç: Marketing, strategji, çmim, Maqedoni e Veriut, Fashion Group.

Transformimi i marketingut dhe rëndësia e tij gjatë kohës së pandemisë Covid-19. Rast studimi: bizneset në Republikën e Kosovës

Fitore Velijaj

Prof. Ass. Dr. Ali Ismajli

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: fitore2.velijaj@universitetiaab.com , ali.ismajli@universitetiaab.com

Abstrakt

Qëllimi kryesor i këtij punimi është që të arrijmë të kuptojmë se si pandemia ka ndikuar në transformimin e marketingut në përgjithësi, të ofrohen më shumë informacione rreth rëndësisë së marketingut në këtë periudhë dhe si iu janë përgjigjur këtij transformimi bizneset, e veçanërisht bizneset në Republikën e Kosovës. Për realizimin e këtij punimi, janë përdorur të dhënat parësore. Pyetësi është përdorur si instrument kryesor për të mbledhur të dhëna të rëndësishme rreth transformimit të marketingut dhe rëndësisë së tij gjatë periudhës së pandemisë Covid-19. Ky pyetësor përmban 20 pyetje të ndryshme, shpërndarja e tij është bërë drejtpërdrejt dhe online ku kemi arritur të marrim përgjigje nga 500 biznese. Nga rezultatet e këtij punimi kemi ardhur në konkluzion se periudha e pandemisë paska ndikuar në mënyrë pozitive që të kemi transformim të marketingut dhe njëkohësisht të kuptohet akoma më shumë rëndësia e tij, në një kohë ku bizneset që të funksionojnë është dashur të ndryshojnë strategjitë e tyre të marketingut. Gjetjet tregojnë se më të vërtetë mediat sociale përbëjnë një mjet të fuqishëm komunikimi gjatë pandemisë. Ky punim tutje sugjeron edhe disa rekomandime për bizneset në Republikën e Kosovës.

Fjalë kyç: transformim i marketingut, biznes, pandemia Covid-19, klient, marketing digjital, media sociale.

Ndikimi i pandemisë “Covid – 19” në stabilitetin financiar të kompanive të sigurimeve në Kosovë (Rast studimor: Kompania Scardian J.S.C)

Vesë Krasniqi
Kolegji AAB, Prishtinë
Email: vkrasniqi155@gmail.com

Abstrakt

Ky punim është një realizim për ndikimin e një faktori të jashtëm të jashtëzakonshëm, konkretisht pandemisë Covid – 19 në sektorin e sigurimeve në Kosovë.

Punimi është bërë në pajtim me ligjet, rregullat, udhëzimet dhe politikat e rregullimit të kompanive të sigurimeve në Kosovë. Kam bërë përpjekje që të realizoj një punim mbi të cilin do të shfaq rregullimin dhe organizimin e një kompanie të sigurimeve duke vënë në pah problemet me të cilat ka hasur për të tejkaluar ndikimin e një pandemie.

Për të arritur këtë qëllim kam analizuar mënyrën e funksionimit të një kompanie të sigurimeve dhe si burim të informacioneve kam përdorur literaturë përgjithësisht online duke mos u kufizuar.

Për realizimin e rastit të studimit kam përdorur mënyrën e mbledhjes së të dhënave përmes pyetësorëve, e cila është një mënyrë e drejtpërdrejt për të arritur në grumbullimin e të dhënave primare dhe duke i përdorur në vazhdimësi në këtë punim. Realizimi i këtij punimi ka kërkuar një fokus të posaçëm në raportet e publikuara të kompanisë përkatësisht raportet tremujore, vjetore pasi përmes tyre kemi arritur t'i mbledhim të dhënat e kërkuara dhe të arrijmë në objektivat e caktuara.

Punimi përmban të dhëna të cilat janë të shprehura në vlera të ndryshme monetare, të cilat i përkasin kursit të këmbimit të kohës kur janë raportuar ato të dhëna. Pra, që të dhënat të jenë sa më të sakta, ato janë shprehur në vlerat monetare të cilat i përkasin atij vendi dhe për të cilat do të njoftoheni para çdo të dhëne.

Fjalë kyç: Kosovë, pandemi, sigurime, kurs këmbimi, raporte

Ndikimi i Marrëveshjeve Tregtare në Promovimin e Stabilitetit Rajonal

Pranvera Dalloshi

Kolegji AAB

Email: pranvera.dalloshi@universitetiaab.com

Mentor Borovci

Kolegji AAB

Email: mentor.borovci@universitetiaab.com

Abstrakt

Vendet e Ballkanit Perëndimor kanë një histori të gjatë të konflikteve ndërfqinjësore. Shembja e Murit të Berlinit dhe rënia e sistemit monist, dhe fillimi i demokratizimit të këtyre vendeve, ka shtruar nevojën e nxitjes së bashkëpunimit ekonomik dhe tregtar, si e vetmja mënyrë për të lënë pas të kaluarën konfliktuale dhe për të ecur përpara në rrugën e integritit të tyre në Bashkimin Evropian. Konfliktet e viteve të 90-ta kanë ndikuar që ky rajon të mos jetë mjaftueshëm ekonomikisht i zhvilluar, por literatura tregon se rritja e marrëdhënieve tregtare mund të ulë probabilitetin e konflikteve ushtarake (Huang, Q. & Li, Zh., 2024). Në këtë kontekst, ky punim synon të ofrojë një analizë gjithëpërfshirëse se si marrëveshjet tregtare si CEFTA dhe MSA kanë ndikuar në rritjen e oportunitetit të kompanive prodhuese kosovare për të eksportuar. Për këtë qëllim janë përdorur të dhënat primare. Të dhënat janë mbledhur përmes anketave nga 78 kompani prodhuese me bazë në Kosovë, për të vlerësuar sfidat dhe oportunitetet për të eksportuar në rajon, BE dhe më gjerë. Analizat empirike zbulojnë se të kuptuarit dhe tejkalimi i sfidave për rritjen e tregtisë ndërkombëtare mund të nxisë rritjen e marrëdhënieve tregtare. Hulumtimi nënvizon rëndësinë e politikave mbështetëse për të lehtësuar procesin e eksportit. Gjetjet janë të vlefshme veçanërisht për politikëbërësit dhe bizneset joeksportuese, duke ofruar një kornizë për lehtësimin e tranzicionit drejt eksportit dhe rritjes së tij.

Fjalë kyç: marrëveshjet tregtare, stabiliteti ekonomik, eksportet, bashkëpunimi ndërshtetëror.

Demokratizimi i brendshëm në Serbi si kusht për normalizimin e marrëdhënieve Kosovë-Serbi

Prof. Ass. Dr. Donik Sallova

Fakulteti Administratë Publike, Kolegji AAB

Email: donik.sallova@aab-edu.net

Abstrakt

Prej 15 vitesh Bashkimi Evropian bën përpjekje për të normalizuar marrëdhëniet ndërmjet Kosovës dhe Serbisë, si një nga kontestet më të rëndësishme zgjidhja e të cilit do të çonte kah një stabilitet më i qëndrueshëm në Ballkanin Perëndimor. Përveç se është negociuar mes dy palësh që nuk e trajtojnë njëra tjetrën në mënyrë të barabartë, përkatësisht Serbia refuzon ta njoh Kosovën si shtet, një aspekt fundamental që i dallon palët e që ka ndikuar në progresin e dialogut është edhe natyra e regjimeve që ato përfaqësojnë. Qëllimi i këtij punimi është të argumentojmë rëndësinë që ka demokracia e brendshme në ndërtimin e fqinjësisë së mirë në mes të Kosovës dhe Serbisë në veçanti, por edhe në forcimin e stabilitetit rajonal në përgjithësi. Punimi do të synojë të mbështesë supozimin bazë se pa një demokratizim të brendshëm dhe real të Serbisë, nuk do të mund të ketë normalizim të raporteve ndërfqinjësore dhe njohje reciproke Kosovë-Serbi. Në punim do të paraqiten shembuj krahasues nga rajone të ndryshme të botës ku stabiliteti i cili nuk është mbështetur mbi regjime të mirëfillta demokratike ka rezultuar i paqëndrueshëm dhe ka riprodhuar konflikte dhe regres. Punimi nxjerr si përfundim kryesor se demokratizimi i brendshëm i shteteve rezulton me ndikim edhe në përmirësimin e marrëdhënieve ndër-fqinjësore mes shteteve, gjë e cila vlen veçanërisht edhe për marrëdhëniet Serbi-Kosovë.

Fjalë kyç: demokratizim, normalizim, fqinjësi, stabilitet, Kosovë, Serbi.

Ndikimi i sistemet informativ të kontabilitetit në performancën e korporatave të mëdha - rast studimi: HIB Petrol

Prof. Asst. Dr. Medain Hashani

Email: medain.hashani@universitetiaab.com

MSc. Rilind Shabani

Email: rilind3.shabani@universitetiaab.com

Abstrakt

Funksionimi modern i çdo kompanie sot është i paimagjinueshëm pa aplikimin e teknologjisë informative dhe komunikuese në të gjitha njësitë organizative. Kontabiliteti është një aktivitet i cili është i ndikuar shumë nga zhvillimi i vullshëm i risive teknologjike. Me aplikimin e sistemeve informative në kontabilitet, realizimi i proceseve dhe aktiviteteve lehtësohet shumë, është më i shpejtë dhe reduktohen kostot operative dhe financiare të biznesit. Përpunimi kompjuterik i të dhënave dhe i llogaritjeve financiare kontribuon në saktësinë, përditësimin dhe filtrimin e të dhënave të disponueshme. Në këtë mënyrë disponueshmëria e të gjitha informatave kontabël në bazën e të dhënave bëhet lehtësisht e qasshme për punonjësit të cilët informatat kontabël mund t'i arrijnë me një kërkim të thjeshtë dhe të shpejtë.

Qëllimi i këtij punimi është të trajtojë çështjet teorike dhe praktike dhe rëndësinë e sistemeve informative të kontabilitetit dhe të tregojë ndikimin e tyre në performancën e korporatave, pastaj funksionalitetin e këtyre sistemeve në praktikë, duke përdorur shembullin e procesit të funksionimit të sistemit informativ të kontabilitetit në korporatën HIB Petrol.

Analiza e korrelacionit, ofron dëshmi empirike të marrëdhënieve midis zbatimit të sistemeve informative të kontabilitetit dhe performancës së korporatës, duke mbështetur hipotezën se përdorimi efektiv i sistemeve informative është një shtytës kritik i suksesit financiar.

Fjalë kyç: Sistemet informative, korporata, kontabiliteti, analiza.

Ndryshimi i tregut të punës në Kosovë nën ndikimin e tendencave teknologjike

Prof. Asoc. Dr. Lulzim Shabani

Email: lulzim.shabani@universitetiaab.com

MSc. Armend Aliu

Email: armend6.aliu@universitetiaab.com

Abstrakt

Revolucioni i Katërt Industrial po ndikon fuqishëm në automatizimit dhe robotizimit e proceseve. Një tranzicioni i tillë i ri shkaktohet nga inovacionet industriale siç është interneti i gjërave, teknologjia blockchain, teknologjia cloud, zhvillimi i robotikës, prodhimi plotësisht i automatizuar, të dhëna të mëdha dhe analiza të mëdha, pajisjet robotike, bioteknologjia dhe inovacione të tjera teknologjike që i shërbejnë zhvillimit të industrisë së zgjuar. Në këtë kontest është shtruar edhe pyetja kërkimore se si të rinjtë i perceptojnë këto ndryshime të cilat kanë ndryshuar tregun e punës.

Qëllimi i punimit është të identifikojë dhe përshkruajë perceptimin dhe qëndrimet e të rinjve, veçanërisht të studentëve të disa profileve në disa qytete të Kosovës, në lidhje me ndryshimet e shkaktuara nga Revolucionit i Katërt Industrial që ndryshoj tregun e punës dhe natyrën e punës, duke qenë se janë ata që përbëjnë fuqinë punëtore që hyn në tregun e punës dhe që do të ndikohen nga tendencat e automatizimit, robotizimit dhe ndryshimeve të tjera teknologjike. Punimi ofron një pasqyrë më të thellë mbi ndryshimet në tregun e punës të shkaktuara nga tendencat teknologjike të Revolucionit të Katërt Industrial, si dhe trajton mënyrën se si të rinjtë i perceptojnë këto ndryshime.

Rezultatet tregojnë se të rinjtë kryesisht mendojnë se automatizimi dhe robotizimi do të rezultojë në humbjen e një numri të madh të vendeve ekzistuese të punës, por edhe në krijimin e vendeve të reja të punës. Ata janë të gatshëm të mësojnë gjatë gjithë shekullit të tyre të punës dhe rrjedhimisht të fitojnë aftësi të reja të nevojshme për tu përshtatur me ndryshimet në tregun e punës.

Fjalë kyç: Revolucioni industrial, industria 4.0, automatizimi, robotizimi, tregu i punës.

Sfidat e menaxhimit të burimeve njerëzore te kompanitë që operojnë brenda industrisë 4.0 në Republikën e Kosovës

MSc. Altin Hoxha

Email: altin2.hoxha@universitetiaab.com

Prof.Asoc. Dr. Lulzim Shabani

Email: lulzim.shabani@universitetiaab.com

Abstrakt

Një nga fushat që po ndikohet më së shumti nga Industria 4.0 është edhe Menaxhimi i Burimeve Njerëzore. Zbatimi i saj po bën progres gjithnjë e më shumë në nivel global. Rekrutimi i një fuqie punëtore cilësore dhe menaxhimi i saj është një detyrë themelore në epokën e ndryshimeve të ndikuara nga Industria 4.0. Me ardhjen e kësaj industrie, menaxhimi i burimeve njerëzore po përballlet me shumë sfida si, profilet e reja të punës, arsimimi, punësimi, etj.

Qëllimi i punimit është trajtimi i Industrisë 4.0 dhe menaxhimi i burimeve njerëzore, bazuar në shembujt e disa kompanive në Republikën e Kosovës.

Në bazë të hulumtimit, është evidente se kompanitë në Republikën e Kosovës janë të njohura me konceptin e Industrisë 4.0 dhe segmentet e saj dhe se ato po e ndjekin trendet globale të transformimit digjital. Kompanitë në Republikën e Kosovës duhet të pajtohen se Industria 4.0 paraqet sfidën e gjetjes së një fuqie punëtore kompetente që ka njohuri në teknologji informative dhe aftësi sociale cilësore përballë menaxhimit të burimeve njerëzore.

Fjalë kyç: Industria 4.0, burimet njerëzore, teknologjia, punësimi, arsimimi.

Çmimet tavan - masë e luftimit të inflacionit nga Qeveria në Kosovë

Prof Ass. Dr.Sc Remzi Smajli

Kolegji AAB

Email: remzi.smajli@universitetiaab.com

Abstrakt

Dukuria e ekspansionit ekonomik pas pandemisë Covid 2019, ndër të tjera pati si pasojë edhe ngritjen e çmimeve përpos ndikimit në paritetin valutor të valutave kombëtare. Ky fenomen i ngritjes së çmimeve, normalisht shkaktoi edhe dukurin e inflacionit të rritur madje në nivele ndërkombëtar.

I ndikuar nga kjo furtunë inflatore nuk mbeti pa u prekur edhe shteti i Kosovës si një ndër vendet e Ballkanit perëndimor dhe kontinentit Evropian, me një ekonomi frigjide dhe të ndjeshme nga proceset e lëvizjes së normave të interesit në tregjet botërorë.

Përcaktimi i qeverisë në diktimin e çmimeve të produkteve kryesore sidomos naftës dhe disa produkteve ushqimore lënë për të rrezikuar përcaktimin e këtij vendi në rrugën e saj konsekuente për ekonominë e tregut.

Qëllimi i punimit është hulumtimi i masave të përdorura nga qeveria e Kosovës për luftimin e dukurisë së inflacionit të shkaktuar në norma deri në 17 % në bazë mujore dhe në masën 12 % në nivel vjetor në vitin 2022 dhe ndikimi i tyre në zvogëlimin e inflacionit. Metoda e përdorur në këtë hulumtim konsistojnë në përzgjedhjen e variablave të pavarura që janë çmimet e produkteve dhe pariteti valutor kundrejt variablës së varur nivelin e inflacionit, gjithnjë duke përdorë burimet dytësorë të të dhënave në hulumtim. Nga ky hulumtim gjejmë se masat e përdorura nga qeveria, në veçanti përcaktimi i çmimeve tavan, nuk ishin masa adekuate për zvogëlimin e inflacionit edhe për arsyen se këto masa hasen në rezistencën e operatorëve ekonomik dhe partnerëve social në këtë proces.

Përfundimet nga ky hulumtim na dërgojnë në adresimin e vërejtjeve e sugjerimeve për qeverinë në zbatimin e reformave adekuate për luftimin e inflacionit të përkohshëm në Kosovë.

Fjalë kyç: Inflacion, çmime, monedha, masa ekonomike, qeveria.

Inflacioni dhe vështirësitë ekonomike pas agresionit rus: një analizë për ekonominë shqiptare

Blerta Haliti Baruti

Kolegji AAB, Prishtinë, Kosovë
Email: blerta.haliti@universitetiaab.com

Armanda Tola

Universiteti Epoka, Tiranë, Shqipëri
Email: atola@epoka.edu.al

Abstrakt

Agresioni rus ndaj Ukrainës, që filloi në shkurt të vitit 2022, ka pasur pasojë të ndjeshme ekonomike globale, duke përfshirë një rritje të inflacionit dhe vështirësimin e mirëqenies në Kosovë dhe Shqipëri. Ky studim synon të analizojë ndikimet specifike të këtyre ngjarjeve në ekonominë e Kosovës dhe Shqipërisë, duke u fokusuar në faktorët e inflacionit dhe masat e ndërmarra nga qeveritë për të zbutur këto ndikime. Metodën e përdorur për të përshkruar një analizë të të dhënave nga institucionet vendore si Agjencia e Statistikave të Kosovës, Instituti i Statistikave të Shqipërisë dhe Ministrinë e Financave të dy vendeve për periudhën 2023-2025, si dhe burime ndërkombëtare si Banka Botërore dhe Fondi Monetar Ndërkombëtar. Për analizimin e marrëdhënieve midis ndryshimeve në çmimet e energjisë, ushqimit dhe inflacionit në Kosovë dhe Shqipëri, u përdorën modele ekonometrike të regresionit dhe ARIMA (Auto Regressive Integrated Moving Average) për të parashikuar trendet e inflacionit. Gjetjet tregojnë se çmimet e energjisë dhe ushqimeve janë rritur ndjeshëm, duke ndikuar negativisht në fuqinë blerëse të qytetarëve dhe mirëqenien ekonomike në të dyja vendet. Politikat monetare dhe masat sociale kanë ndihmuar në stabilizimin e situatës, por sfidat mbeten të mëdha. Përfundimisht, rekomandohet diversifikimi i ekonomive, përmirësimi i politikave fiskale dhe vazhdimi i mbështetjes për grupet më të cenueshme për të siguruar një rimëkëmbje të qëndrueshme.

Fjalë kyç: inflacion, mirëqenie, agresioni rus, Kosovë, Shqipëri

Qëllime të qëndrueshme në zhvillim të (pa)qëndrueshëm: Aplikimi i standardeve ESG në Kosovë

Brikena Berisha

Kolegji AAB, Fakulteti Ekonomik &
Universiteti i Lubjanës, Fakulteti për Ekonomi dhe Biznes
Email: brikena.berisha@universitetiaab.com

Abstrakt

Rëndësia e qëndrueshmërisë është duke u rritur në tregti. Përgjegjësia sociale e korporatave (CSR), apo standardet e mjedisit, shoqërore dhe të qeverisjes (ESG) janë disa nga konceptet që masin vlerën e një kompanie në aspekte të ndryshme. Nga qershori i vitit 2023, Komisioni Evropian ka miratuar standardet e raportimit, ndërsa nga 1 Janar 2024 ky raportim është i obligueshëm për kompanitë e mëdha (*Komisioni Evropian, 2023*). Edhe pse kjo nuk i prek direkt, kompanitë e vogla dhe të mesme (NMV-të) duhet të kenë përgjegjësi në kur bashkëpunojnë me kompanitë e mëdha në zingjirin e furnizimit.

Marrë parasysh rëndësinë në rritje të standardeve ESG në rolin mjedisor, social dhe qeverisës të kompanisë (*Dahlsrud, 2008*), ky studim mëton të pasqyrojë vetëdijësimin dhe implementimin e këtyre standardeve në kompanitë kosovare. Të dhënat janë marrur nga 42 kompani të tekstit në Kosovë, me hulumtim të përqendruar drejtpërdrejtë me nga dy menaxherë brenda kompanisë dhe nga 2 punëtorë, gjithsej 197 punëtorë. Të gjeturat ngrisin shqetësime lidhur me njohurinë dhe zbatueshmërinë e standardeve ESG në kompanitë kosovare, qëndrueshmërinë e këtyre kompanive si dhe aftësinë e përgjigjes së tyre ndaj krizave. Studimi konstaton se qëndrueshmëria e kompanive në Kosovë në aspektin mjedisor, shoqëror dhe qeverisës është e lidhur me nivelin e tyre të eksportit. Kjo do të thotë se kompanitë që eksportojnë e kanë të imponuar implementimin e disa standardeve që tërthorazi ndikojnë edhe në qëndrueshmërinë sociale, qeverisëse dhe ambientit.

Fjalë kyç: qëndrueshmëria, standardet ESG, eksporti, Kosovë

Sfidat për zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik të Kosovës në vitet e ardhshme

Arburim Shabani

Email: arburim.shabani@aab-edu.net

Kolegji AAB, Prishtinë

Medain Hashani

Email: medain.hashani@aab-edu.net

Kolegji AAB, Prishtinë

Ilir Bytyçi

Email: ilir.bytyqi@aab-edu.net

Abstrakt

Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik synon të plotësojë nevojat e së tashmes por me synim të krijoj stabilitet dhe tendencë të zhvillimit edhe në të ardhmen. Derisa zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik në përgjithësi përballet me shumë sfida dhe çështje të karakterit politik, social, mjedisor por edhe të shëndetit publik, Kosova në relacion me rajonin në veçanti karakterizohet edhe me tensione të herëpashershme politike që tangojnë edhe çështje të sigurisë të cilat sfidojnë në shkallë të madhe bizneset dhe zhvillimin ekonomik. Kështu, qëllimi i këtij punimi është që të analizojë ambientin biznesor në Kosovë; lëvizjet dhe ndryshimet politike dhe fiskale, ndikimin e tyre në ekonomi si dhe identifikimin e faktorëve kryesor që stimulojnë zhvillim të qëndrueshëm ekonomik. Në këtë drejtim shtrohet pyetja kërkimore se cilët janë faktorët kryesor që ndikojnë në zhvillim të qëndrueshëm ekonomik në Kosovë. Në punim do të analizohen rrethanat dhe faktorët që kanë ndikim dhe kushtëzojnë zhvillim të qëndrueshëm ekonomik dhe rrjedhimisht edhe stabilitet. Rezultatet nga ky punim tregojnë se faktorët kryesor për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik duhet të mbështeten në harmonizimin e elementeve të sigurisë, infrastrukturës, lehtësimeve procedurale si dhe përvetësimit të formave të reja të zhvillimit të biznesit, nëpërmjet inovacioneve në produkte, procese dhe shërbime.

Fjalë kyç: zhvillim i qëndrueshëm ekonomik, biznes, Kosova, siguria, inovacione.

Lufta në Ukrainë dhe impakti në trendet inflacioniste globale dhe qëndrueshmërinë ekonomike

Prof. Florije Miftari

Fakulteti Ekonomik, Kolegji AAB

Email: florije.miftari@universitetiaab.com

Abstrakt

Inflacioni është një faktor kritik në sigurimin e rritjes së qëndrueshme ekonomike të një vendi. Në përgjithësi, aspekti ekonomik i zhvillimit të qëndrueshëm përfshin shëndetin e përgjithshëm të ekonomisë. Treguesit kryesorë makroekonomikë, si normat e papunësisë dhe inflacionit, janë vendimtare për vlerësimin e zhvillimit të qëndrueshëm. Së fundmi, konflikti i vazhdueshëm Rusi-Ukrainë, filluar në shkurt 2022, ka pasur pasojë të thella dhe të gjera edhe në ekonominë globale, veçanërisht në lidhje me tendencat e inflacionit dhe qëndrueshmërinë ekonomike. Qëllimi i këtij punimi është të analizojë marrëdhënien komplekse midis konfliktit dhe pasojave të tij ekonomike, duke u fokusuar në mënyrën se si lufta ka ndikuar në presionet inflacioniste në rajone të ndryshme me theks të veçantë në rajonin e Ballkanit Perëndimor. Analiza përfshinë ndërprerjet në zinxhirët e furnizimit global, paqëndrueshmërinë në tregjet e energjisë dhe të mallrave dhe ndryshimet në dinamikën e tregtisë ndërkombëtare. Duke përdorur modele ekonometrike të regresionit, ky studim vlerëson ndikimet e menjëhershme dhe afatgjata të konfliktit në normat e inflacionit dhe stabilitetin ekonomik. Gjetjet tregojnë se lufta ka përkeqësuar tendencat inflacioniste, me rritje të ndjeshme të çmimeve të energjisë, lëndëve të para ushqimeve, etj. Për më tepër, studimi thekson se si këto presione inflacioniste kanë çuar në sfida më të gjera ekonomike, duke përfshirë uljen e fuqisë blerëse dhe pasiguri të shtuar në tregjet globale.

Fjalë kyç: lufta Rusi-Ukrainë, inflacioni, çmimet, qëndrueshmëria ekonomike.

Administrata publike dhe sfidat e euroskepticizmit në Ballkanin Perëndimor

Prof. ass. Dr. Melihate Tërmkolli

Fakulteti i Administratës Publike, Kolegji AAB

Email: melihate.termkolli@universitetiaab.com

Abstrakt

Administrata publike në vendet e Ballkanit Perëndimor ose Evropës Jug-Lindore përballet me probleme dhe sfida të mëdha. Në veçanti në rrethana të euroskepticizmit të shtuar në shumë shtete evropiane që kulmuan me zgjedhjet e qershorit 2024 për Parlamentin Evropian, sfidat bëhen edhe më të mëdha e më domethënëse.

Roli i administratës publike është crucial në procesin integruues evropian sidomos në vendet që aspirojnë integrimin. Administrata publike përbën faktorin kyç të përbushjes së standardeve të përcaktuara nga BE-ja si *acquis communautaire* ndonëse ende nuk ka një kodifikim të plotë për këtë fushë në nivel të BE-së. Arsyet politike janë më të shumta rreth euroskepticizmit e që janë të ndikuara direkt nga neglizhenca dhe standardet e dyfishta të BE-së në raport me vendet e Ballkanit Perëndimor të cilat kanë krijuar edhe situata të zbehjes së demokratizimit në këto vende. Shumë prej tyre tashmë kanë regjime autokratike ndërsa BE i favorizon pa hezitim duke ndëshkuar vende si Kosova etj. që në shumicë dërmuese kanë shfaqur orientim pro integritit evropian.

Ndonëse është rritur roli i administratës edhe në politikëbërje, euroskepticizmi është pasojë direkte e politikave të gabuara të BE-së dhe në një masë edhe e politikave respektive të vendeve të Ballkanit Perëndimor. Administrata publike në këtë situatë mund të marrë rol aktiv në qartësimin e detyrave integruuese evropiane.

Fjalë kyç: administrata publike, euroskepticizmi, integrimi evropian, sfidat, Ballkani Perëndimor

Qeverisja dhe lehtësira e të bërit biznes, si një nga sfidat në rajonin tonë

Dr.Sc. Basri Sadriu

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: b_sadriu@hotmail.com

Ph.D.c. Mirsad Sadriu

Raiffeisen Bank Kosovo, Prishtinë

Email: mirsadsadriu@hotmail.com

Abstrakt

Qëllimi i këtij hulumtimi është që të analizojë nëse qeverisja dhe lehtësira e të bërit biznes paraqesin sfidë të veçantë për rajonin tonë. Për këtë qëllim, në këtë hulumtim, qeverisja si nocion është e përfaqësuar nga indikatorët e qeverisjes, ndërsa lehtësira e të bërit biznes përfaqësohet nga indikatorët e lehtësirave e të bërit biznes, të cilat burimin e kanë në data bazën e Bankës Botërore. Duke marrë parasysh që të dhënat e përdorura në këtë studim janë të dhëna sekondare kuantitative, edhe metodat e përdorura janë metoda kuantitative. Ndërsa, qasja e përdorur është qasje deduktive, ku do të fillohet me ngritjen e pyetjeve hulumtuese, dhe pastaj përmes të dhënave të mbledhura të nxirren konkluzionet përfundimtare, me theks të veçantë tek analiza krahasuese përmes grafeve. Rezultatet kanë treguar, së për të dy grupet e indikatorëve, vendet e rajonit stagnojnë krahasuar me vendet e tjera Evropiane, kështu duke demonstruar një ambient më pak të sigurt ekonomik, specifikisht në aspektin e investimeve. Implikimet në këtë hulumtim fokusohen vetëm në mungesën e të dhënave zyrtare për vitet pas vitit 2020, për indikatorët e lehtësirës të së bërit biznes, gjë që nuk na lejojnë që analizën ta vazhdojmë edhe tek vitet e fundit që lamë pas.

Fjalë kyç: qeverisje, biznes, mjedis, ekonomike, lehtësira.

Gruaja, kontribuuese për paqe dhe stabilitet në rajonet e trazuar

Ganimete Ismaili, PhD Cand.

Kolegji AAB, Fakulteti Juridik &

Universiteti i Sarajevës, Fakulteti për kriminalistikë, kriminologji dhe studime të sigurisë

Email: ganimete.ismajli@universitetiaab.com

Abstrakt

Qëndrueshmëria e një shteti ligjor dhe cilësia e demokracisë manifestohet edhe përmes barazisë gjinore. Barazia gjinore nuk është më vetëm synim, kriter apo objektivi i demokracive bashkëkohore por një realitet ekzistues i arritur me shumë përpjekje dhe sakrifica.

Në fushën e Sigurisë, gratë kanë pasur dhe gjithnjë e më shumë po dëshmojnë se kanë rol të rëndësishëm dhe të barabartë përkrah burrave. Këtë tezë e mbështesim edhe në pjesëmarrjen aktive të grave në luftërat mbrojtëse gjatë shpërbërjes së dhunshme të ish-Jugosllavisë dhe luftës së fundit në Ukrainë. Jo vetëm pjesëmarrja në luftëra, por edhe kontributi dhe angazhimi aktiv i gruas si lidere në përfaqësim dhe vendim-marrëse në institucionet më vitale të shtetit si në polici, ushtri dhe agjencione të tjera për zbatimin e ligjit, tregon se nuk ka më profesione vetëm për burra dhe profesione vetëm për gra.

Padyshim dje, sot dhe nesër, roli dhe kontributi i gruas si lidere dhe promotore në promovimin e demokracisë dhe shtetit të së drejtës është thelbësor për sigurimin e paqes dhe stabilitetit në rajonet e trazuar pasi që përpjekjet e tyre për barazi gjinore dhe drejtësi sociale krijojnë një shoqëri më të drejtë dhe të barabartë, duke siguruar themelet për një paqe të qëndrueshme.

Fjalë kyç: siguria, sundimi i ligjit, stabiliteti, barazia gjinore, siguria kolektive

Ndikimi i kulturës organizative në motivimin e punëtorëve të organizatave ndërkombëtare në Kosovë

Msc. Violeta Ukça,

Kolegji AAB

Email: violeta.ukca@universitetiaab.com

Msc. Nazlije Geci Halimi,

Kolegji AAB

Email: nazlije.halimi@gmail.com

Abstrakt

Ky studim ka për qëllim hulumtimin e kulturës organizative në organizatat ndërkombëtare të Kosovës dhe ndikimin e saj në punëtorët e tyre vendorë, duke u përqendruar në identifikimin e elementeve kryesore të kulturës organizative, ndikimin e saj në kënaqësinë e punës dhe motivimin e punëtorëve. Duke u nisur nga literatura e mëparshme që vë në dukje rëndësinë e kulturës organizative në performancën e organizatës dhe motivimin e punëtorëve, ky studim synon të përforcojë këtë kuptim në kontekstin e organizatave në Kosovë.

Metoda e përdorur në punim është metoda sasiore. Të dhënat empirike janë mbledhur përmes një pyetësoi i cili është shpërndarë tek 65 punëtorë vendorë të organizatave ndërkombëtare në Kosovë dhe ato janë analizuar përmes programit SPSS. Me përdorimin e testeve statistikore, përfshirë Spearman Correlation dhe Chi-Square Test of Independence, studimi konfirmoi se kultura organizative ka një ndikim pozitiv dhe të rëndësishëm në motivimin dhe performancën e punëtorëve dhe me këtë i vërtetoi të dy hipotezat e ngritura.

Rezultatet treguan se organizatat ndërkombëtare në Kosovë kultivojnë një kulturë organizative të fortë dhe pozitive, e cila përfshin diversitetin kulturor, stilet e lidhshpimit ndërkombëtar, komunikimin efektiv dhe transparencën. Megjithatë, rekomandimi kryesor ishte përmirësimi i mundësive të ngritjes në karrierë për punëtorët vendorë dhe njohja e tyre e barabartë me kolegët ndërkombëtarë.

Bazuar në këto gjetje, ky studim kontribuon në kuptimin e rëndësisë së kulturës organizative për motivimin e punëtorëve në kontekste ndërkombëtare dhe sugjeron masa konkrete për përmirësimin e praktikave menaxheriale në Kosovë.

Fjalë kyç: kultura organizative, organizatat ndërkombëtare, ndikimi i kulturës organizative, motivimi, punëtorët

Roli i vlerësimit të performancës në produktivitetin e punëtorëve në sektorin bankar në Kosovë

Msc. Nazlije Geci Halimi,

Kolegji AAB

Email: nazlije.halimi@gmail.com

Msc. Violeta Uçka,

Kolegji AAB

Email: violeta.ukca@universitetiaab.com

Abstrakt

Qëllimi i këtij studimi është të matet ndikimi i vlerësimeve formale të performancës në produktivitetin e punëtorëve në sektorin bankar në Kosovë. Ky studim synon të kuptojë nivelin e kënaqësisë së punëtorëve me procesin e vlerësimit të performancës, perceptimin e tyre për këtë proces dhe ndikimin që ka ky proces në motivimin dhe produktivitetin e tyre në punë. Metodatat e përdorura për përmbledhjen e të dhënave përfshijnë teori të ndryshme dhe të dhëna sasiore dhe empirike të mbledhura nga punonjës të sektorit bankar në Kosovë. Gjetjet e studimit tregojnë se vlerësimi i performancës ka ndikim pozitiv në produktivitetin e punëtorëve, duke rritur nivelin e motivimit dhe kënaqësisë në punë. Për më tepër, gjetjet tregojnë se punëtorët që marrin vlerësime të rregullta dhe konstruktive janë më të angazhuar dhe kanë performancë më të mirë në përmbushjen e detyrave të tyre. Një tjetër gjetje e rëndësishme është se procesi i vlerësimit të performancës kontribuon në ndërtimin e një mjedisi pune më të hapur dhe transparent, ku punonjësit ndihen të vlerësuar dhe të motivuar për të arritur objektivat e tyre personale dhe ato të organizatës. Ky studim ofron rekomandime konkrete për të përmirësuar motivimin e punëtorëve në sektorin bankar në Kosovë, duke kontribuar në përmirësimin e performancës dhe rritjen e produktivitetit të tyre në këtë sektor.

Fjalë kyç: Vlerësimi i Performancës; Produktiviteti; Motivimi; Efikasiteti; Menaxhimi i Performancës.

Ndikimi i auditimit të brendshëm në performancën menaxheriale" Rast studimi: Universiteti "Isa Boletini" Mitrovicë

Burim Hasani

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: burim2.hasani@universitetiaab.com

Abstrakt

Ky studim analizon rolin dhe rëndësinë e auditimit, auditimit të brendshëm në veçanti dhe ndikimin e tij në performancën menaxheriale në sektorin e arsimit të lartë në Kosovë, duke u fokusuar në Universitetin "Isa Boletini" në Mitrovicë. Studimi ofron një analizë të detajuar teorike dhe praktike përmes kërkimit bibliografik dhe analizës së të dhënave, duke paraqitur historinë e auditimit, ndarjen midis auditimit të jashtëm dhe të brendshëm, si dhe llojet e auditimit në sektorin publik. Studimi gjithashtu analizon aspektin legjislativ dhe procesin e planifikimit të auditimit të brendshëm në Kosovë, si dhe ndikimin i tij në performancën menaxheriale të institucioneve të arsimit të lartë, analizën se si raportet e auditimit të jashtëm ndikojnë në proceset e kontrollit të brendshëm në universitetet publike në Kosovë.

Përfundimet synojnë të thellojnë kuptimin e lidhjes midis auditimit të brendshëm dhe performancës menaxheriale, bazuar në teoritë, praktikat dhe analizën e të dhënave nga pyetjet kërkimore me auditorë, profesorë, staf menaxherial, administrativ dhe studentë të universiteteve publike. Ky studim ofron njohuri të vlefshme për profesionistët e auditimit dhe të financave publike, duke synuar përmirësimin e praktikave të kontrolleve të brendshme.

Fjalë kyç: auditim, kontrollë, performancë, menaxhim, universitetet, raporte.

Haking dhe testi i depërtimit me kali-linux

Fisnik Gojani

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: fisnik.gojani@universitetiaab.com

Abstrakt

Numri i madh shpikjeve dhe zhvillimi i madh i teknologjisë na ka bërë të gjithëve të pajisur me pajisje teknologjike, ndërsa informacioni dhe të dhënat po dyfishohet nga viti në vit, ku shumica e njerëzve nuk kanë as njohurit bazë për atë që po bëjnë ose ku i përdorin pajisjet e tyre dhe të dhënat që i ndajnë në internet, kjo është nder arsyet për të gjitha krimet kibernetike që behën në ditët e sodit dhe keqpërdorimet.

Ky punim i dedikohet fushës së sigurisë kibernetike për të parë me afër se si bëhet një hakim në jetën e përditshme nga hakerët dhe mënyrat që përdoren në botën moderne. Hakimi është një proces ku hakeri i merr qasjet viktimës në mënyrë të pa autorizuar. Fatkeqësisht të dhënat tona dhe informacionet që i ndajmë në internet nuk janë aspak të sigurta.

Prandaj është përgjegjësi e secilit nga ne për të përdorur pajisjet sa më sigurt dhe të jemi të vetëdijshme se çka po bëjmë në telefona, laptopa, tableta sepse jemi të kërcënuar në çdo moment nga keqbërësit sepse një gabim i vogël nga ana e jonë mund të shkojë gjithçka në dorën e gabuar. Siguria e pajisjeve dhe të dhënave është gjeja më e rëndësishme në ditët e sodit si për persona ashtu edhe për kompanitë, pasi edhe numri i hakerëve është rritur. Ky punim do të mbulojë disa forma të hakimit dhe teknika në ambiente të izoluar për testim.

Fjalë kyç: hakim, siguria, të dhënat, krime kibernetike, internet.

Emrat e huazuar frëng nga fusha e administratës publike dhe juridikut në anglishten moderne: Rast studimi: "L'Étranger" i Albert Kamy-së

Gresa Shaqiri

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: gresa.shaqiri@universitetiaab.com

Abstrakt

Ky studim eksploron ndikimin e thellë dhe të qëndrueshëm të gjuhës frënge në terminologjinë e fushave të administratës publike dhe juridikut të gjuhës angleze. Pas pushtimit norman të Anglisë në vitin 1066, gjuha frënge u bë gjuha zyrtare e administratës dhe sistemit ligjor. Si rezultat, shumë terma frëngjisht u huazuan dhe integruan në anglisht, duke krijuar një trashëgimi gjuhësore që vazhdon të jetë e pranishme në anglishten moderne. Në këtë studim, janë analizuar emrat e huazuar nga frëngjishtja në fushën e administratës publike dhe juridikut, duke shqyrtuar se si dhe pse këta terma janë adoptuar dhe ruajtur në përdorim deri më sot. Metododat përfshijnë një analizë leksikore të emrave të përdorur nga shkrimtari francez Albert Kamy, meqë ky libër trajton ngjarje me karakter ligjor. Rezultatet theksojnë që në këto dy fusha janë 70 emra frëng të huazuar, si: "court", "judge", "charge", "order" dhe mbartin nuanca të rëndësishme historike dhe funksionale. Ky studim gjithashtu shqyrton se si këta terma janë modifikuar gjuhësisht dhe ruajtur kuptimet dhe përdorimet e tyre në kontekste moderne, duke reflektuar ndryshimet dhe vazhdimësitë në sistemet ligjore dhe administrative angleze dhe frënge. Ky hulumtim kontribuon në kuptimin e lidhjeve historike gjuhësore dhe ofron një perspektivë të thelluar mbi rolin e huazimeve leksikore në zhvillimin dhe funksionimin e institucioneve shoqërore dhe juridike. Përfundimet theksojnë rëndësinë e analizës së detajuar historike dhe gjuhësore për të kuptuar ndikimet afatgjata të kontakteve gjuhësore dhe kulturore.

Fjalë kyç: emra të huazuar, terminologji, administratë publike, l'Étranger, Albert Camus.

Rëndësia dhe ndikimi i institucioneve paralele të viteve të 90-ta në procesin e shtet ndërtimit të Kosovës

Burim Krasniqi

Kolegji AAB, Prishtinë

Email: burim2.krasniqi@universitetiaab.com

Abstrakt

Me anë të këtij punimi, ne synojmë të trajtojmë suprimimin e dhunshëm të autonomisë, krijimin e institucioneve paralele në Kosovë, me fokus të veçantë në arsim dhe shëndetësi. Do shtjellohet po ashtu edhe ndikimi që pati diaspora e Kosovës si në aspektin e organizimit njashtu edhe në atë të financimit të këtyre institucioneve. Në këtë punim po ashtu trajtohen edhe mendimet e personaliteteve të ndryshme për rrugën që duhet ndjekur nga populli i Kosovës për t'u çliruar nga pushteti atëhershëm serb që ushtronte dhunë vazhdimisht ndaj popullit të Kosovës.

Ky punim ndahet në tre kapituj ku në pjesën e parë trajtohet formimi i Lidhjes Demokratike të Kosovës që ishte edhe epiqendra e cila çoi në krijimin e institucioneve paralele me përbërje kryesisht etnike shqiptare. Në kapitullin vijues trajtohet përjashtimi i punëtorëve shqiptarë nga institucionet shtetërore jugosllave, shembull nga arsimi, shëndetësia dhe ndërmarrjet tjera shoqërore. Në kapitullin e fundit shtjellohet në detaje organizimi si dhe funksionimi i të gjitha institucioneve paralele në Kosovë me fokus të veçantë në shtëpitë-shkolla si dhe në shtëpitë e shëndetit.

Kjo temë ka shumë rëndësi të madhe pasi duke qenë sa kanë ndodhur relativisht vonë, nuk është se janë edhe aq të trajtuara, rrjedhimisht duke marrë intervistat e akterëve të asaj kohe, ne kemi dashur t'i afrohemi sado pak të vërtetës objektive rreth atyre ngjarjeve. Intervistat e paraqitura në këtë punim nxjerrin në pah shumë detaje të cilat ende mund të mos jenë të njohura për qytetarë në kohën e sodit.

Fjalë kyç: institucione paralele, shtëpitë arsim, shëndetësi, Kosovë, shqiptarë

Katalogimi në botim – (CIP)

Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

355.45(496.51)(062)

Book of Abstracts : security, Peace, and Sustainable Development in a Troubled World : international Conference / Scientific Committee Mentor Lecaj...[etj.]. - Prishtinë : Kolegji AAB, 2024. - 85 f. : ilustr. ; 30 cm.

1. Lecaj, Mentor 2. Buja, Vrullim 3. Hashani, Medain 4. Saliu, Hasan 5. Metaj-Stojanova, Albana 6. Rrahmani, Bashkim 7. Ziberi, Besime

ISBN 978-9951-832-26-7

ISBN 978-9951-832-26-7

9 789951 832267